

PISMO ZARZĄDU REGIONU ZAGŁĘBIE MIEDZIOWE NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Powstanie Solidarności i Zbrodnia Lubiąska to rocznice ze sobą nierozrwalne

„Solidarność” porozumiała się z KGHM

Zarząd KGHM podjął uchwałę w sprawie kwoty zaliczki dla załogi na poczet dodatkowej nagrody za I półrocze 2023 roku oraz dodatkowej jednorazowej nagrody za ten okres.

kowej nagrody za pierwsze półrocze 2023 r., wyniesie 3 proc. wynagrodzeń wypłaconych za ten okres. Z kolei dodatkowa jednorazowa nagroda wyniesie 2 proc. tych wynagrodzeń. To w sumie około 35 proc. średniego miesięcznego wynagrodzenia w KGHM Polska Miedź S.A. Pieniądze znajdują się na kontach pracowników 30 sierpnia.

– Dziękuję stronie społecznej za dobrą rozmowę i zrozumienie uwarunkowań makroekonomicznych, w których funkcjonuje spółka. Pomimo wyzwań zawsze możemy liczyć na załogę KGHM

a porozumienie to wyraz uznania za ich ciężką pracę i zaangażowanie. Świadczą o tym bardzo dobre wyniki produkcyjne KGHM w 2023 roku – skomentował Tomasz Zdzikot, prezes zarządu KGHM Polska Miedź S.A.

W wtorek 22 sierpnia odbyło się spotkanie władz spółki KGHM z przedstawicielami związków zawodowych, w tym NSZZ „Solidarność” na którym udało się wypracować porozumienie w ramach Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy.

Zgodnie z porozumieniem i podjętą przez Zarząd spółki uchwałą, zaliczka na poczet dodat-

Leśnicy z wizytą u przewodniczącego Zarządu Regionu

Przedstawiciele Międzyregionalnej Sekcji Pracowników Leśnictwa NSZZ „Solidarność” przy Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu: Grzegorz Małec przewodniczący, Włodzimierz Denko zastępca przewodniczącego, Ryszard Anglart sekretarz, Wojciech Adamczak członek prezydium wraz z Tade-

uszem Łozowskim dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych złożyli kurtuazyjną wizytę w Zarządzie Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność”.

Leśnicy przekazali Bartoszowi Budziakowi przewodniczącemu Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” list gratulacyj-

ny z okazji wyboru na stanowisko przewodniczącego ZR oraz zadeklarowali chęć współpracy na polu związkowym.

W Regionie Zagłębie Miedziowe nadleśnictwa funkcjonują w Chocianowie, Głogowie, Jaworze, Legnicy, Lubinie, Przemkowie oraz w Złotoryi.

Wybory uzupełniające w OZ w Nadleśnictwie Chocianów

29 sierpnia 2023 roku odbyły się wybory uzupełniające w Organizacji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Nadleśnictwie Chocianów.

Uzupełniono skład Komisji Zakładowej oraz wybrano delegata do Sekcji.

Skład Komisji Zakładowej:

1. Fabian Jeda – przewodniczący KZ
2. Marta Stankiewicz – zastępca przewodniczącego KZ, oraz sekretarz KZ
3. Roman Machacz – skarbnik KZ

Wybrano Delegata do Międzyregionalnej Sekcji Pracowników Leśnictwa NSZZ „Solidarność” przy RDLP we Wrocławiu.

Delegatem została wybrana Marta Stankiewicz.

Regionalną Komisję Wyborczą reprezentował Mirosław Kaszowski.

Piknik integracyjny związkowców Solidarności Lear w Kunicach

Na piknik integracyjny Organizacji Zakładowej NSZZ Solidarności w Lear Corporation Poland II Sp. z o.o. przyszło blisko sto osób. Piknik odbył się na Ośrodku Skibiński w Kunicach. Przygotowano wiele atrakcji dla dzieci jak i dorosłych. Były dmuchańce, różnego rodzaju zawody, ale największą popularnością cieszyły się rejsy żaglówką „prowadzoną” przez członka KZ w Lear Grzegorza Spałę.

– Spotykamy się na pikniku integracyjnym nie pierwszy raz, cieszę się, że chociaż raz w roku możemy się spotkać z członkami związku i ich rodzinami. Jedzenia

i napojów nie zabraknie, ale najważniejsza jest integracja i dobry humor – mówi przewodniczący KZ w Lear Corporation Poland II Sp. z o.o. Zygmunt Błaszczuk.

Nowa organizacja związkowa w Viessmannie

26 sierpnia 2023 roku powstała nowa Organizacja Zakładowa NSZZ Solidarność w Viessmann Technika Grzewcza sp. z o.o. Pracownicy, którzy założyli związek wybrali Tymczasową Komisję Zakładową NSZZ Solidarność w składzie:

- Mariusz Kwietniowski – przewodniczący TKZ,
- Tomasz Komarnicki – zastępca przewodniczącego TKZ,
- Rafał Pszczołka – sekretarz TKZ.

Tymczasowa Komisja Zakładowa będzie pełniła swoje obowiązki do czasu wyboru władz statutowych.

Dzień Wolności i Solidarności

Niech żyje Solidarność!

31 sierpnia obchodzimy Dzień Solidarności i Wolności, święto państwowe, bardzo ważne dla Polaków. „Sierpień’80” dla wielu jest wydarzeniem z życia, lecz dla młodego pokolenia to już historia, o której można dowiedzieć się od świadków tamtych wydarzeń. Święto zostało ustanowione, aby szereg pamięć o wydarzeniach sierpniowych w Polsce. Właśnie 31 sierpnia przypada rocznica podpisania porozumień w Gdańsku, które były początkiem upadku komunizmu w Polsce i innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

W imieniu Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” życzę wszystkim członkom Związku i byłym działaczom opozycji antykomunistycznej, żebyście zawsze mieli siłę i odwagę, aby walczyć o swoje prawa i wolność. Niech ten dzień będzie dla Nas przypomnieniem o tym, jak ważne jest jednocześnie się w dążeniu do wspólnego celu i jak wiele można osiągnąć, kiedy działamy razem.

Bartosz Budziak
Przewodniczący Zarządu Regionu
Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność”

Wojewoda Obremski z wizytą w Zarządzie Regionu

Wojewoda Dolnośląski Jarosław Obremski spotkał się w siedzibie Solidarności w Legnicy z przewodniczącym Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” Bartoszem Budziakiem.

Wojewoda Jarosław Obremski złożył gratulacje nowemu przewodniczącemu i życzył sukcesów w działalności związkowej.

W trakcie spotkania rozmawiano głównie o sytuacji na rynku pracy oraz problemach pracowniczych w naszym regionie.

Spotkanie Bogusława Szarka z premierem Mateuszem Morawieckim

W Warszawie Bogusław Szarek, przewodniczący Rady Krajowej Sekcji Górnictwa Rud Miedzi NSZZ „Solidarność” spotkał się z Prezesem Rady Ministrów Mateuszem Morawieckim. Na spotkaniu z premierem była okazja porozmawiać o ważnych sprawach społecznych i gospodarczych naszego regionu. Rozmowa dotyczyła głównie przyszłości i wyzwań stojących przed KGHM Polska Miedź S.A.

– To było dobre i konstruktywne spotkanie, które mam nadzieję przyniesie wymierne efekty – stwierdził przewodniczący Bogusław Szarek.

„Ślady” Jarosława Brody – promocja książki

We Wrocławiu w Centrum Historii Zajezdnia odbyła się promocja książki Jarosława Brody „Ślady”.

Jarosław Broda (ur. 1956) – poeta, dziennikarz, wydawca, autor pięciu zbiorów wierszy, które publikował także m.in. w „Zapisie”, „Wezwaniu”, paryskiej „Kulturze”, „Odrze”, „Więzi” i „Napisie”. Był współpracownikiem KSS KOR (1976-1980), działaczem wrocławskiego Studentckiego Komitetu Solidarności (1977-1980), współredaktorem i wydawcą Biblioteki Agory oraz Warsztatów Literackich Filologów (1977-1980), a także redaktorem naczelnym „Solidarności Dolnośląskiej” (1980-1981).

Uczestniczył w sierpniowym strajku w Zajezdni Autobusowej nr VII MPK we Wrocławiu (1980), był przewodniczącym Tymczasowej Komisji Prasy Związkowej NSZZ „Solidarność”

(1980). Podczas I Krajowego Zjazdu Delegatów „S” pełnił funkcję współredaktora gazety zjazdowej „Głos Wolny” (1981), był sygnatariuszem deklaracji ideowej Klubów Rzeczypospolitej Samorządnej WSN (1981). Został internowany we Wroc-

ławiu, a następnie w Grodkowie (1981-1982). Współpracował z podziemnym kwartalnikiem „Obecność” (1983-1988), od 1984 r. należał do Solidarności Walczącej. Był redaktorem naczelnym p o d - z i e m - n y c h c z a - s o p i s m „ W a l - k a ” (1984-1987) i „Biuletyn Informacyjny Solidarności Polsko-Czechosłowackiej” (1987-1990) oraz człon-

kiem Komitetu Kultury Niezależnej (1985-1989). W 1987 r. został laureatem nagrody POLCUL. Był współzałożycielem i redaktorem niezależnego periodyku kulturalno-literackiego „Kon-tur” (1988), współorganizatorem Solidarności Polsko-Węgierskiej oraz Przeglądu Niezależnej Kultury Czechosłowackiej we Wrocławiu (1989). Po transformacji ustrojowej pełnił funkcje zastępcy redaktora naczelnego Polskiego Radia Wrocław (1990-1991), dyrektora wrocławskiego oddziału Wydawnictwa Naukowego PWN (1991-2001) oraz dyrektora Wydziału Kultury w Urzędzie Miejskim we Wrocławiu (2002-2018). Od 2018 r. jest dyrektorem programowym Radia Wrocław SA.

Powstanie Solidarności i Zbrodnia Lubiąska to

Złożeniem kwiatów pod pomnikiem papieża Jana Pawła II w Legnicy rozpoczęły się dziś uroczyste obchody 43. rocznicy powstania NSZZ Solidarność i 41. rocznicy Zbrodni Lubiąskiej. Główne obchody odbyły się na lubińskich błoniach.

31 sierpnia to data szczególna dla mieszkańców Lubina i ludzi, którzy w swych sercach pielęgnują wartości patriotyczne i wolnościowe, jak również kultywują ideały „Solidarności”. Dzisiaj przypada 43. rocznica powstania NSZZ „Solidarność” oraz 41. rocznica Zbrodni Lubiąskiej. Główne uroczystości, których organizatorami byli Region Zagłębie Miedziowe NSZZ Solidarność, powiat lubiński i miasto Lubin, rozpoczęły się w Legnicy złożeniem kwiatów pod pomnikiem Jana Pawła II.

O godz. 15:00 złożono wieńce na grobach Michała Adamowicza i Andrzeja Trajkowskiego na starym cmentarzu w Lubinie. Godzinę później w kościele Matki Bożej Częstochowskiej odprawiono uroczystą mszę świętą w intencji ofiar i ich rodzin. Po godz. 17:00 zaproszeni goście, poczty sztandarowe i mieszkańcy przeszli ulicami Lubina pod Kamienie-Świądków – symboliczne pomniki – miejsca, w których zginęli Michał Adamowicz, Mieczysław Poźniak i Andrzej Trajkowski. Następnie na błoniach odbyła się główna uroczystość.

Po krótkim występie artystycznym, list od marszałek Sejmu RP, Elżbiety Witek, odczytała senator Dorota Czudowska. W imieniu premiera Mateusza Morawieckiego, list odczytał minister Krzysztof Kubów, szef Gabinetu Politycznego Prezesa Rady Ministrów. Przemawiali także starosta lubiński – Paweł Kleszcz, zastępca dyrektora Instytutu Pamięi Narodowej we Wrocławiu – Marcin Marczak i Tymoteusz Myrda – członek zarządu województwa dolnośląskiego, którego śp. ojciec Adam Myrda, był aktywnym działaczem opozycyjnej Solidarności.

rocznice ze sobą nierozrwalne

Powstanie Solidarności i Zbrodnia Lubieńska to

Po raz pierwszy w obchodach Zbrodni Lubieńskiej – jako nowy przewodniczący Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ Solidarność uczestniczył Bartosz Budziak.

Pełne wystąpienie przewodniczącego Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność”

Szanowne rodziny ofiar Zbrodni Lubieńskiej, ministrowie i parlamentarzyści, przedstawiciele władz i instytucji państwowych i samorządowych, przedstawiciele władz KGHM Polska Miedź S.A., Oddziałów, Spółek i Stowarzyszeń, mieszkańcy Lubina, działacze, członkowie i sympatycy Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Solidarność!

Spotykamy się, bo nie jest nam obojętne to, co wydarzyło się tutaj 41 lat temu. Zbrojne ramię władz PRL-owskiego reżimu otworzyło ogień, w wyniku czego zginęły trzy osoby, a wiele zostało rannych.

Manifestacja z 31 sierpnia 1982 roku, przeciwko delegalizacji NSZZ „Solidarność”, w wyniku wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, była aktem sprzeciwu mieszkańców Lubina i okolicznych miejscowości. Polacy nie godzili się na przedmiotowe traktowanie, upodlenie i odebranie namiastki wywalczonej wolności zrzeszania się w niezależne związki zawodowe. W zamian komuniści odpowiedzieli kulami z karabinów i utworzeniem reżimowych związków zawodowych, dla niepoznaki nazywanych branżowymi.

Gdyby nie powstanie NSZZ „Solidarność”, nie pojawiłoby się marzenie o wolnej Polsce. Gdyby nie poświęcenie ofiar Zbrodni Lubieńskiej, nie byłoby wolnej Polski.

Nasi przodkowie wielokrotnie zmuszeni byli walczyć o wolność, przelewali krew za Polskę, tak jak Michał Adamowicz, Mieczysław Poźniak i Andrzej Trajkowski oddali życie w Lubinie 41 lat temu.

Spotykając się tutaj każdego roku, przypominamy o radosnym sierpniu 80' roku oraz tragicznym sierpniu 82' roku. Naszym obowiązkiem jest kultywowanie pamięci o tych dwóch wydarzeniach, aby kolejne pokolenia, urodzone już w wolnej Polsce, pamiętały o przeszłości naszego narodu.

PREZES RADY MINISTRÓW

Lubin, 31 sierpnia 2023 r.

Szanowni Państwo,

41 lat temu Lubin stał się sceną okrutnej zbrodni dokonanej przez oddziały milicji i ZOMO na demonstrantach, którzy w ostatnim dniu sierpnia 1982 roku wyszli na ulice, by zmanifestować swoje przywiązanie do ideałów Solidarności. A także pokazać, że nie zapomnieli o Polskim Sierpniu, który zaledwie 2 lata wcześniej odmienił oblicze Polski.

Do demonstrantów otworzono ogień z broni maszynowej, w wyniku którego kilkanaście osób zostało rannych, a trzech niewinnych ludzi poniosło śmierć. Byli to: Michał Adamowicz, Andrzej Trajkowski i Mieczysław Poźniak. Ich nazwiska nierozdzielnie spleły się z dziejami Lubina i na zawsze trafiły do panteonu polskich ofiar zbrodniczych totalitaryzmów. Jednak ich śmierć – choć okrutna – nie była bezowocna. Stała się wielkim oskarżeniem pod adresem komunistycznej władzy, która wystąpiła przeciw własnemu narodowi. Polacy nie dali się już ani zastraszyć, ani złamać moskiewskim kolaborantom. A dzięki wspieranemu dziedzictwu Solidarności nieśli w sobie ogień wolności, którego nie mogła stłumić nawet najbardziej brutalna przemoc.

Wielkim symbolem tej wolności był okres nazwany później przez historyków Karnawalem Solidarności. Jego początkiem było podpisanie Porozumień Sierpniowych i powołanie do życia – dokładnie przed 43 laty – Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. Było to wydarzenie przełomowe, dające początek największemu, a zarazem najbardziej inspirującemu ruchowi społecznemu ówczesnej Europy.

Świętując dzisiaj 43. rocznicę powstania Solidarności, oddajemy hołd bohaterom tamtego czasu. Tym wszystkim, którzy sprawie wolności oddali swe życie, którzy tworzyli strukturę związku zawodowego, a zwłaszcza tym, którzy do końca pozostali wierni ideałom Sierpnia. I którzy nigdy nie zwątpili, że Polska stanie się państwem wolnym i niepodległym.

Chyląc dziś czoło przed tymi wszystkimi, oddanymi sprawie wolności, ludźmi Solidarności, pragnę wyrazić nadzieję, że wspólnymi siłami uda nam się zrealizować ich kolejne wielkie marzenie – o Polsce sprawiedliwej i solidarnej.

Z wyrazami szacunku.

M. Morawiecki

Mateusz Morawiecki

Organizatorzy i uczestnicy obchodów 43. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność” oraz 41. rocznicy Zbrodni Lubieńskiej

rocznice ze sobą nierozdzielalne

Uroczystości rocznicowe w Orzeszkowie

Przedstawiciele Solidarności uczestniczyli we Mszy świętej w Orzeszkowie, by oddać hołd zamordowanemu 31 sierpnia 1982 roku w Lubinie Mieczysławowi Poźniakowi. Region Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” reprezentowali Aneta Mazur sekretarz ZR i Sebastian Derkacz skarbnik ZR.

Ksiądz proboszcz w darze od Solidarności otrzymał ornat z wizerunkiem błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki patrona Solidarności.

Po mszy związkowcy przeszli na cmentarz i złożyli kwiaty

i zapalili znicze na grobie zamordowanego Mieczysława Poźniaka.

W uroczystości uczestniczył poczet sztandarowy NSZZ „Solidarność” ZG Lubin.

Powstanie Solidarności i Zbrodnia Lubińska to

Delegacja „Solidarności” złożyła kwiaty pod pomnikiem Papieża

Przedstawiciele Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność” złożyli kwiaty pod pomnikiem Jana Pawła II. Związkowcy czynią to co roku w rocznicę powstania NSZZ Solidarność.

W czwartkowy poranek delegacja NSZZ „Solidarność” Zagłębia Miedziowego oddała hołd świętemu Janowi Pawłowi II.

– Jan Paweł II był bardzo ważną postacią dla Solidarności w Pol-

sce. Jego pielgrzymka do Polski w czerwcu 1979 roku, podczas której miliony ludzi wyszły na ulice i place miast, pomogła przezwyciężyć strach i odzyskać poczucie wolności. Jan Paweł II wielokrotnie podkreślał znaczenie Solidarności w odzyskaniu wolności w Polsce, a także w Europie – powiedział przy pomniku Bartosz Budziak przewodniczący Zarządu Regionu Zagłębie Miedziowe NSZZ „Solidarność”.

rocznice ze sobą nierozdzielalne

Nie możemy zapomnieć o Zbrodni Lubieńskiej. Zachęcamy wszystkich do przychodzenia na coroczne uroczystości, bo „Naród, który nie zna swojej historii, skazany jest na jej powtórne przeżycie”, a „Naród, który traci pamięć przestaje być Narodem (...)”. Oddawajmy hołd naszym bohaterom w walce o wolność i ludzką godność.

Dziękuję wszystkim obecnym i każdemu kto pamięta.
Szczęść Boże!

Wśród gości biorących udział w dzisiejszych obchodach byli także posłanka Ewa Szymańska, poseł Piotr Borys, zarząd KGHM z prezesem Tomaszem Zdzikotem na czele, dyrektorzy Oddziałów i prezesi spółek, radni wojewódzcy, miejscy i powiatowi, władze miast, starostw i gmin regionu, przedstawiciele PIP w Legnicy, delegacje sekcji i organizacji NSZZ „Solidarność” oraz stowarzyszenia opozycji antykomunistycznej.

Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, 31 sierpnia 2023 r.

Uczestnicy i Organizatorzy
obchodów 43. rocznicy powstania NSZZ „Solidarność”
oraz obchodów 41. rocznicy Zbrodni Lubieńskiej

Seamomni Pamśtao)

dzień 31 sierpnia 1980 roku stał się symbolem zwycięstwa i społecznej solidarności w walce z systemem komunistycznym. Fenomen tamtego sierpnia przywołuje również bolesną pamięć o stanie wojennym, o represjach, brutalnych aresztowaniach oraz pacyfikacjach w zakładach pracy i kopalniach, a także o ulicznych starciach protestujących z uzbrojonymi oddziałami Milicji Obywatelskiej i ZOMO.

W Zagłębiu Miedziowym opozycyjne nastroje były bardzo silne. W drugą rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych społeczność Lubina wyszła na Plac Wolności, by wyrazić otwarty sprzeciw wobec wojskowego bezprawia, a także okazać solidarność z wciąż przetrzymywanymi w aresztach opozycjonistami.

Manifestacja w pierwszej fazie miała pokojowy przebieg. Powstał krzyż z kwiatów, echem niosły się słowa Hymnu i Roty, były krótkie patriotyczne przemówienia oraz okrzyki przeciwko reżimowej władzy. Gdy manifestanci chcieli przejść do domów zostali zaatakowani przez funkcjonariuszy Milicji i ZOMO, którzy wobec nich użyli pałek szturmowych, broni chemicznej i palnej. Rozpoczęła się druga, dramatyczna faza manifestacji. Milicjanci i ZOMO-wcy uzbrojeni w ostrą amunicję strzelali do bezbronnych, uciekających ludzi. Ulice Lubina spowite były dymem, na jezdniach leżały tysiące łusek, gruz i rozbite kawałki szkła. Krwawe plamy dowodziły, że są ranni i zabici. Wiele osób doznało bardzo ciężkich obrażeń skutkujących trwałym kalectwem. Były również trzy ofiary śmiertelne. Jednak władza nie zastraszyła całego społeczeństwa. W kolejnych dniach na Dolnym Śląsku rozpoczęły się solidarnościowe manifestacje w obronie zatrzymanych i przeciwko komunistycznemu terrorowi.

Mimo antysolidarnościowych działań służb podległych władzy komunistycznej oraz prześladowań opozycjonistów i ich rodzin „Solidarność” przetrwała i działała niezwykle prężnie przez kolejne lata. To właśnie na Dolnym Śląsku, odrodzenie niezależnego związku na przełomie lat 1988 i 1989 następowało najszybciej.

W wolnej Polsce, ofiarom stanu wojennego, ale także tym, którzy wyszli na ulicę Lubina i innych miast w obronie wolności, jesteśmy winni szacunek i niezatartą pamięć, ale pamięć, która niesie przesłanie sierpnia roku osiemdziesiątego.

Gorąco dziękuję za upowszechnianie wiedzy na temat Zbrodni Lubieńskiej oraz pielęgnowanie pamięci, o tych którzy w imię „Solidarności” prowadzili naszą Ojczyznę ku demokracji i wolności. Nisko chylę czoła w hołdzie ofiarom Zbrodni Lubieńskiej.

Elżbieta Witek

21 postulatów. Porozumienia Sierpniowe. Zwycięstwo 1980

21 postulatów ogłoszonych przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy zostało spisanych na sklejce i ogłoszonych 17 sierpnia 1980 roku. Ostateczny kształt nadali im przywódcy robotniczych protestów.

Postulaty zawierały zarówno żądania socjalne, jak i polityczne, takie jak powstanie samorządnych związków, czy wolności słowa, które były dla komunistycznej władzy bardzo trudne do akceptacji, demaskując jej brak legitymacji do reprezentowania Polaków, a nawet klasy robotniczej, którą niosła na sztandarach. Ostatecznie jednak protokół Porozumienia Sierpniowych, jeden z czterech (30 sierpnia 1980 w Szczecinie, 3 września 1980 w Jastrzębiu-Zdroju i 11 września 1980 w Hucie Katowice) pod presją strajków podpisali w Gdańsku Lech Wałęsa, Andrzej Kołodziej, Bogdan Lis, Lech Bądkowski, Wojciech Gruszewski, Andrzej Gwiazda, Stefan Izdebski, Jerzy Kwieciak, Zdzisław Kobylński, Henryka Krzywonos, Stefan Lewandowski, Alina Piętkowska, Józef Przybylski, Jerzy Sikorski, Lech Sobieszek, Tadeusz Stanny, Anna Walentynowicz, Florian Wiśniewski. Stronę rządową reprezentowali Mieczysław Jagielski, Zbigniew Zieliński, Tadeusz Fiszbach, Jerzy Kołodziej.

21 postulatów

21 Postulatów Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego (Prezydium MKS tworzyli: Wałęsa, dwóch wiceprzewodniczących – Andrzej Kołodziej i Bogdan Lis – oraz Lech Bądkowski, Wojciech Gruszewski, Andrzej Gwiazda, Stefan Izdebski, Jerzy Kwieciak, Zdzisław Kobylński, Henryka Krzywonos, Stefan Lewandowski, Alina Piętkowska, Józef Przybylski, Jerzy Sikorski, Lech Sobieszek, Tadeusz Stanny, Anna Walentynowicz i Florian Wiśniewski):

1. Akceptacja niezależnych od partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych.
2. Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym.
3. Przestrzeganie zagwarantowanej w Konstytucji PRL wolności słowa, druku, publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań.
4. a) przywrócić do poprzednich praw: – ludzi zwolnionych z pracy po

strajkach w 1970 i 1976, – studentów wydalonych z uczelni za przekonania,

b) zwolnić wszystkich więźniów politycznych (w tym Edmunda Zadrożyńskiego, Jana Kozłowskiego, Marka Kozłowskiego),

c) znieść represje za przekonania.

5. Podać w środkach masowego przekazu informację o utworzeniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego oraz publikować jego żądania.

6. Podjąć realne działania mające na celu wyprowadzenie kraju z sytuacji kryzysowej poprzez:

a) podawanie do publicznej wiadomości pełnej informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej,

b) umożliwienie wszystkim środowiskom i warstwom społecznym uczestniczenie w dyskusji nad programem reform.

7. Wypłacić wszystkim pracownikom biorącym udział w strajku wynagrodzenie za okres strajku jak za urlop wypoczynkowy z funduszu CRZZ.

8. Podnieść wynagrodzenie zasadnicze każdego pracownika o 2000 zł na miesiąc jako rekompensatę dotychczasowego wzrostu cen.

9. Zagwarantować automatyczny wzrost płac równoległe do wzrostu cen i spadku wartości pieniądza.

10. Realizować pełne zaopatrzenie rynku wewnętrznego w artykuły żywnościowe, a eksportować tylko i wyłącznie nadwyżki.

11. Wprowadzić na mięso i przetwory kartki – bony żywnościowe (do czasu opanowania sytuacji na rynku).

12. Znieść ceny komercyjne i sprzedaż za dewizy w tzw. eksporcie wewnętrznym.

13. Wprowadzić zasady doboru kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej, oraz znieść przywileje MO, SB i aparatu partyjnego poprzez: zrównanie zasiłków rodzinnych, zlikwidowanie specjalnej sprzedaży itp.

14. Obniżyć wiek emerytalny dla kobiet do 50 lat, a dla mężczyzn do lat 55 lub [zaliczyć] przepracowanie w PRL 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn bez względu na wiek.

15. Zrównać renty i emerytury starożytności do poziomu aktualnie wypłacanych.

16. Poprawić warunki pracy służby zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym.

17. Zapewnić odpowiednią liczbę miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących.

18. Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres trzech lat na wychowanie dziecka.

19. Skrócić czas oczekiwania na mieszkanie.

20. Podnieść diety z 40 zł do 100 zł i dodatek za rozłąkę.

21. Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. Pracownikom w ruchu ciągłym i systemie 4-brygadowym brak wolnych sobót zrehabilitować zwią-

szonym wymiarem urlopu wypoczynkowego lub innymi płatnymi dniami wolnymi od pracy.

Protokół porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 31 sierpnia 1980 roku w Stoczni Gdańskiej

Komisja Rządowa i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy po rozważeniu 21 żądań strajkujących załóg Wybrzeża doszły do następujących ustaleń:

W sprawie punktu pierwszego, który brzmi: Akceptacja niezależnych od Partii i pracodawców wolnych związków zawodowych, wynikająca z ratyfikowanej przez PRL Konwencji nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej

narodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowych ustalono:

1. Działalność Związków Zawodowych w PRL nie spełniła nadziei i oczekiwań pracowników.

Uznaje się za celowe powołanie nowych samorządnych związków zawodowych, które byłyby autentycznym reprezentantem klasy pracującej. Nie kwestionuje się prawa nikogo do pozostania w dotychczasowych związkach, a w przyszłości widzieć można możliwość nawiązania współpracy między związkami.

2. Tworząc nowe, niezależne, samorządne związki zawodowe, MKS stwierdza, że będą one przestrzegać zasad określonych w Konstytucji PRL. Nowe związki zawodowe będą bronić społecznych i materialnych interesów pracowników i nie zamierzają pełnić roli partii politycznej. Stoją one na gruncie zasady społecznej własności środków produkcji stanowiącej podstawę istniejącego w Polsce ustroju socjalistycznego. Uznając, że PZPR sprawuje kierowniczą rolę w państwie, ani nie podważając ustalonego systemu sojuszu międzynarodowych, dążą one do zapewnienia ludziom pracy odpowiednich środków kontroli, wyrażania opinii i obrony swych interesów.

Komisja Rządowa stwierdza, że rząd zagwarantuje i zapewni pełne poszanowanie niezależności i samorządności nowych związków zawodowych, zarówno co do ich struktury organizacyjnej jak i funkcjonowania na wszystkich szczeblach ich działania. Rząd zapewni nowym związkom zawodowym pełną możliwość wypełniania podstawowych funkcji w zakresie obrony interesów pracow-

niczych, realizacji potrzeb materialnych, społecznych i kulturalnych pracowników. Jednocześnie gwarantuje, że nowe związki zawodowe nie będą przedmiotem żadnej dyskryminacji.

3. Stworzenie i działalność niezależnych, samorządnych związków zawodowych odpowiada ratyfikowanym przez Polskę konwencjom Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 87 o wolności związkowej i ochronie praw związkowych oraz nr 98 o prawie organizowania się i rokowań zbiorowych. Wielość reprezentacji związkowych i pracowniczych wymagać będzie odpowiednich zmian ustawodawczych. W związku z tym rząd zobowiązuje się do inicjatyw ustawo-

dawczych dotyczących w szczególności ustawy o związkach zawodowych, ustawy o samorządzie robotniczym, kodeksu pracy.

4. Powstałe Komitety Strajkowe mają możliwość przekształcenia się w zakładowe organy reprezentacji pracowniczych takie, jak Komitety Robotnicze, Komitety Pracownicze, Rady Robotnicze bądź w Komitety Założycielskie nowych, samorządnych związków zawodowych.

Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, jako Komitet Założycielski tych związków ma swobodę wyboru formy jednego związku lub zrzeszenia w skali Wybrzeża.

Komitety Założycielskie funkcjonować będą do statutowego wyboru nowych władz.

Rząd zobowiązuje ule do utworzeniu warunków dokonania rejestracji nowych związków zawodowych poza rejestrem CRZZ.

5. Nowe związki zawodowe winny mieć realną możliwość publicznego opiniowania kluczowych decyzji determinujących warunki życia ludzi pracy: zasad podziału dochodu narodowego na konsumpcję i akumulację, podziału funduszu konsumpcji społecznej na różne cele (zdrowie, oświatę, kulturę) podstawowych zasad wynagradzania i kierunków polityki płac, a szczególnie zasady automatycznej korektury płac w warunkach inflacji, wieloletnich planów gospodarczych, kierunków inwestycji oraz zmian cen. Rząd zobowiązuje się zapewnić warunki do pełnienia tych funkcji.

6. Międzyzakładowy Komitet powołuje ośrodek prac społeczno-zawodowych, którego zadaniem ma być obiek-

tywna analiza sytuacji pracowniczej, warunków bytowych ludzi pracy i sposobu reprezentowania interesów pracowniczych. Ośrodek ten będzie dokonywał również ekspertyz w zakresie indeksu płac i cen oraz proponował formy rekompensaty. Ośrodek ten będzie również publikował wyniki swych badań. Ponadto nowe związki będą posiadały swoje wydawnictwa.

7. Rząd zapewni przestrzeganie w Polsce przepisów artykułu 1 pkt. I ustawy o związkach zawodowych z 1949 roku, który mówi, że gwarantuje się robotnikom i pracownikom prawo do dobrowolnego zrzeszania się w związki zawodowe. Nowe powstające związki zawodowe nie wejdą w skład zrzeszenia reprezentowanego przez CRZZ. Przyjmuje się, że nowa ustawa utrzyma tę zasadę. Jednocześnie zapewni się udział przedstawicieli MKS lub komitetów założycielskich samorządnych związków zawodowych oraz innych reprezentacji pracowniczych w opracowaniu tej ustawy.

W sprawie punktu drugiego, który brzmi: Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym ustalono:

Prawo do strajku będzie zagwarantowane w przygotowywanej ustawie o związkach zawodowych. Ustawa powinna określić warunki proklamowania i organizowania strajku, metody rozstrzygania spornych spraw i odpowiedzialności za naruszenie prawa. W stosunku do uczestników strajku nie mogą być stosowane artykuły 52, 64 i 65 Kodeksu Pracy. Do czasu zaś uchwalenia ustawy rząd gwarantuje strajkującym i osobom wspomagającym bezpieczeństwo osobiste i utrzymanie dotychczasowych warunków pracy.

W sprawie punktu trzeciego, który brzmi: Przestrzegać zagwarantowaną w Konstytucji PRL wolność słowa, druku i publikacji, a tym samym nie represjonować niezależnych wydawnictw oraz udostępnić środki masowego przekazu dla przedstawicieli wszystkich wyznań ustalono:

1. Rząd wniesie do Sejmu w terminie trzech miesięcy projekt ustawy o kontroli prasy, publikacji i widowisk, oparty na następujących zasadach. Cenzura powinna chronić interesy państwa. Oznacza to ochronę tajemnicy państwowej oraz gospodarczej, której zakres określa bliżej przepisy prawa, spraw bezpieczeństwa państwa i jego ważnych interesów międzynarodowych, ochronę uczuć religijnych, a jednocześnie uczuć osób niewierzących, jak i uniemożliwienie rozpowszechniania treści szkodliwych obyczajowo. Projekt ustawy obejmowałby również prawo zaskarżania decyzji organów kontroli prasy, publikacji i widowisk do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Prawo to zostanie także wprowadzone w drodze nowelizacji Kodeksu Postępowania Administracyjnego.

2. Korzystanie ze środków masowe-

we w zakresie ich działalności religijnej będzie realizowane w drodze uzgodnienia problemów natury merytorycznej i organizacyjnej między organami państwowymi a zainteresowanymi związkami wyznaniowymi. Rząd zapewni transmisję radiową niedzielnej mszy w ramach szczegółowego uzgodnienia z Episkopatem.

3. Działalność radia i telewizji oraz prasy i wydawnictw powinna służyć wyrażaniu różnorodności myśli, poglądów i sądów. Powinna ona podlegać społecznej kontroli.

4. Prasa, podobnie jak obywatele i ich organizacje, powinna korzystać z dostępu do dokumentów (aktów) publicznych, zwłaszcza administracyjnych, planów społeczno-gospodarczych itp., wydawanych przez rząd i podległe mu organy administracyjne. Wyjątki od zasady jawności działania administracji określone zostaną w ustawie zgodnie z pkt. 1.

W sprawie punktu czwartego, który brzmi: a) Przywrócić do poprzednich praw: — ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku, — studentów wydalonych z uczelni za przekonania; b) uwolnić wszystkich więźniów politycznych (w tym Edmunda Zadrożyńskiego, Jana Kozłowskiego i Marka Kozłowskiego); c) znieść represje za przekonania ustalono:

a) Niezwłoczne zbadanie zasadności zwolnień z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku. We wszystkich zgłoszonych przypadkach i w razie stwierdzenia nieprawidłowości natychmiastowe przywrócenie do pracy, jeżeli zainteresowani będą sobie tego życzyć, z uwzględnieniem nabytych w międzyczasie kwalifikacji. Będzie to miało odpowiednie zastosowanie w sprawach skreślonych studentów;

b) przekazanie spraw osób wymienionych w punkcie b) do rozpatrzenia Ministrowi Sprawiedliwości, który w terminie dwóch tygodni nada stosowny bieg sprawie; w przypadkach, kiedy wymienione osoby są pozbawione wolności — przerwanie wykonywania kary do czasu zakończenia procesu;

c) rozpatrzenie zasadności tymczasowego aresztu i uwolnienie osób wymienionych w aneksie;

d) pełne przestrzeganie swobody wyrażania przekonań w życiu publicznym i zawodowym.

W sprawie punktu piątego, który brzmi: Podać w środkach masowego przekazu informację o utworzeniu się Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego oraz opublikować jego żądania ustalono:

Realizację tego postulatu stanowić będzie podanie do publicznej wiadomości w środkach masowego przekazu o zasięgu krajowym niniejszego protokołu.

W sprawie punktu szóstego, który brzmi: Podjąć realne działania mające na celu wyprowadzenie kraju z sytuacji kryzysowej poprzez: a) podawanie do

publicznej wiadomości pełnej informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, b) umożliwienie wszystkim środowiskom i warstwom społecznym uczestniczenia w dyskusji nad programem reform ustalono:

Uważamy za konieczne wydatne przyspieszenie prac nad reformą gospodarczą. Władze określą i opublikują w ciągu najbliższych miesięcy podstawowe założenia tej reformy. Należy umożliwić szerokie uczestnictwo w publicznej dyskusji nad reformą. Związki zawodowe powinny uczestniczyć szczególnie w pracach nad ustawami o socjalistycznych organizacjach gospodarczych i o samorządzie robotniczym. Reforma gospodarcza powinna opierać się na zasadniczo zwiększonej samodzielności przedsiębiorstw i rzeczywistym uczestniczeniu samorządu robotniczego w zarządzaniu. Odpowiednie postanowienia powinny gwarantować pełnienie funkcji przez związki zawodowe określone w punkcie pierwszym porozumienia.

Jedynie świadome spraw i mające dobre rozpoznanie w rzeczywistości społeczeństwo może być inicjatorem i realizatorem programu porządkowania naszej gospodarki. Rząd rozszerzy w sposób zasadniczy zakres informacji społeczno-ekonomicznej dostępnej społeczeństwu, związkom zawodowym oraz organizacjom gospodarczym i społecznym.

MKS postuluje ponadto:

– stworzenie trwałych perspektyw dla rozwoju chłopskiego gospodarstwa rodzinnego – podstawy polskiego rolnictwa,

– zrównanie sektorów rolnictwa w dostępie do wszystkich środków produkcji, włącznie z ziemią,

– stworzenie warunków dla odrodzenia rynku wewnętrznego dla odrodzenia samorządu wiejskiego

W sprawie punktu siódmego, który brzmi: Wypłacić wszystkim pracownikom biorącym udział w strajku wynagrodzenie za okres strajku jak za urlop wypoczynkowy z funduszu CRZZ ustalono:

Ustala się uruchomienie pracownikom załóg strajkujących za okres strajku zaliczki w wysokości 40% wynagrodzenia, a po przystąpieniu do pracy pracownicy otrzymują wyrównanie do 100% wynagrodzenia obliczanego tak jak za okres, urlopu wypoczynkowego, na zasadzie 8-godzinnego dnia pracy. MKS zwraca się do zrzeszonych w nim załóg, aby po zakończeniu strajku, współdziałając z dyrekcjami przedsiębiorstw, zakładów pracy i instytucji, podjęły działania dla zwiększenia wydajności pracy, oszczędności materiałów i energii oraz obowiązkowości na każdym stanowisku pracy.

W sprawie punktu ósmego, który brzmi: Podnieść wynagrodzenie zasadnicze każdego pracownika o 2000 zł na miesiąc jako rekompensatę dotychczasowego wzrostu cen ustalono:

Wprowadzane będą stopniowe podwyżki płac wszystkich grup pracowniczych, a przede wszystkim płac najniższych. Uzgodniono jako zasadę, że płace będą podnoszone w poszczególnych zakładach i grupach branżo-

wych. Podwyżki są i będą realizowane przy uwzględnieniu specyfiki zawodów i branż w kierunku podwyższenia uposażenia o jedną tabelę płac bądź odpowiedniego zwiększenia innych elementów płac lub grupy zaszerogowania. W odniesieniu do pracowników umysłowych przedsiębiorstw – podniesienie uposażenia odpowiadającego wysokości jednej kategorii osobistego zaszerogowania. Zakończenie wprowadzania aktualnie omawianych podwyżek płac nastąpi do końca września br. zgodnie z porozumieniami branżowymi.

Rząd po dokonaniu analizy wszystkich branż przedstawi do 31. X. 1980 roku w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi program wzrostu płac od 1. I. 1981 roku dla najniższej zarabiającej, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych.

W sprawie punktu dziewiątego, który brzmi: Zagwarantować automatyczny wzrost płac równoległe do wzrostu cen i spadku wartości pieniądza ustalono:

Przyjęto za konieczność zahamowanie wzrostu cen towarów powszechnego użytku poprzez wzmoczoną kontrolę sektora uspołecznionego i prywatnego, w szczególności zaprzestania tzw. cichej podwyżki cen. Zgodnie z decyzją rządu będą prowadzone badania nad kształtowaniem kosztów utrzymania. Będą one również prowadzone przez związki zawodowe oraz instytucje naukowe. Rząd opracuje do końca roku 1980 zasady rekompensaty wzrostu kosztów utrzymania, które zostaną poddane publicznej dyskusji, a po uzgodnieniu, zostaną wprowadzone w życie. Zasady te powinny uwzględniać problem minimum socjalnego.

W sprawie punktów: dziesiątego, który brzmi: Realizować pełne zaopatrzenie rynku wewnętrznego w artykuły żywnościowe a eksportować tylko i wyłącznie nadwyżki, jedenastego, który brzmi: Znieść ceny komercyjne oraz sprzedaż za dewizy w tzw. eksporcie wewnętrznym, trzynastego, który brzmi: Wprowadzić na mięso i przetwory kartki – bony żywnościowe (do czasu opanowania sytuacji na rynku). ustalono:

Ustalono, że zostanie dokonana poprawa zaopatrzenia ludności w mięso do 31. 12. 1980 roku w wyniku m. in. zwiększenia opłacalności produkcji rolnej, ograniczenie do niezbędnego minimum eksportu mięsa i dodatkowego importu mięsa. Równocześnie w tym samym terminie przedstawiony zostanie program poprawy zaopatrzenia ludności w mięso z uwzględnieniem ewentualnej możliwości wprowadzenia systemu kartkowego.

Uzgodniono, że w sklepach Pewexu nie będzie prowadzona sprzedaż deficytowych towarów powszechnego użytku produkcji krajowej. O podjętych decyzjach i działaniach w przedmiocie zaopatrzenia rynku społeczeństwo zostanie poinformowane do końca roku.

MKS wnosi o likwidację sklepów komercyjnych, uporządkowanie i ujednolicenie cen mięsa i wyrobów mięsnych na średnim poziomie.

W sprawie punktu dwunastego, który brzmi: Wprowadzić zasady doboru

kadry kierowniczej na zasadach kwalifikacji, a nie przynależności partyjnej oraz znieść przywileje MO, SB i aparatu partyjnego poprzez: — zrównanie zasiłków rodzinnych, zlikwidowanie specjalnych sprzedaży; itp. ustalono:

Przyjmuje się postulat konsekwentnego stosowania doboru kadr kierowniczych na zasadach kwalifikacji i kompetencji, zarówno członków partii, stronnictw jak i bezpartyjnych. Program zrównania zasiłków rodzinnych dla wszystkich grup zawodowych rząd przedstawi do 31. XII 1980 roku. Komisja Rządowa stwierdza, że prowadzone są wyłącznie bufety i stołówki pracownicze podobnie jak w innych zakładach pracy i urzędach.

W sprawie punktu czternastego, który brzmi: Obniżyć wiek emerytalny dla kobiet do 50 lat a dla mężczyzn do lat 55 lub przepracowanie w PRL 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn bez względu na wiek ustalono:

Komisja Rządowa uważa postulat obecnie za niemożliwy do spełnienia w aktualnej sytuacji gospodarczej i demograficznej kraju. Sprawa może być poddana pod dyskusję w przyszłości.

MKS postuluje zbadanie do 31 grudnia 1980 roku tej sprawy i uwzględnienie możliwości wcześniejszego o 5 lat przechodzenia na emeryturę pracowników zatrudnionych w warunkach uciążliwych (30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, w przypadku pracy szczególnie uciążliwej przez co najmniej 15 lat). Powinno to następować wyłącznie na wniosek pracownika.

W sprawie punktu piętnastego, który brzmi: Zrównać renty i emerytury starego portfela do poziomu aktualnie wypłacanych ustalono:

Komisja Rządowa oświadcza, że podwyższanie najniższych emerytur i rent będzie następowało corocznie odpowiednio do możliwości ekonomicznych kraju, oraz z uwzględnieniem podwyżek najniższych płac. Rząd przedstawi program realizacji w terminie do dnia 31. XII. 1980 roku. Rząd przygotowuje propozycje aby najniższe renty i emerytury podwyższyć do tzw. minimum socjalnego, określonego na podstawie badań odpowiednich instytutów, udostępnionych opinii publicznej i poddanych kontroli związków zawodowych. MKS podkreśla niezwykłą pilność tej sprawy i podtrzymuje postulat zrównania emerytur i rent starego i nowego portfela oraz uwzględnienia wzrostu kosztów utrzymania.

W sprawie punktu szesnastego, który brzmi: Poprawić warunki pracy Służby Zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym ustalono:

Uznano za niezbędne natychmiastowe zwiększenie mocy wykonawczych na inwestycje Służby Zdrowia, poprawę zaopatrzenia w leki drogą dodatkowego importu surowców, podwyżki płac wszystkich pracowników Służby Zdrowia (zmiana siatki płac pielęgniarek) oraz pilne przygotowanie programów rządowego i resortowego dla poprawienia stanu zdrowia społeczeństwa. Inne kierunki działania w tym zakresie zawarte są w załączniku.

Załącznik do postulatu 16.

1. Wprowadzić w życie Kartę praw pracownika Służby Zdrowia.
2. Zapewnić w sprzedaży odpowiednią ilość bawełnianej odzieży ochronnej.
3. Za odzież roboczą wypłacać ekwiwalent z puli kosztów rzeczowych.
4. Zabezpieczyć fundusz płac w sposób umożliwiający przyznanie odpowiednich dodatków wszystkim wyróżniającym się, w pracy — zgodnie z obowiązującymi teoretycznie możliwościami.
5. Ustalić wzrastające dodatki za wysługę lat po kolejnych 25 i 30 latach pracy.
6. Ustalić dodatek za pracę w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia, wprowadzić dodatek za pracę zmianową dla pracowników niemedycznych.
7. Przywrócić dodatek za pracę z chorymi zakaźnie lub zakaźnym materiałem biologicznym, podnieść płace za dyżury nocne pielęgniarskie.
8. Uznać schorzenia kręgosłupa za chorobę zawodową stomatologów.
9. Przydział opań dobrej jakości dla szpitali i żłobków.
10. Wyrównać dodatki za wysługę lat dla pielęgniarek nie mających pełnego średniego wykształcenia do poziomu pielęgniarek dyplomowanych.
11. Wprowadzić dla wszystkich pracowników fachowych siedmiogodzinny dzień pracy.
12. Wprowadzić wolne soboty bez odpracowywania.
13. Dyżury niedzielne i świąteczne opłacać ze zwryżką 100%.
14. Bezpłatne leki dla pracowników Służby Zdrowia.
15. Umożliwić częściowy zwrot pożyczki mieszkaniowej z funduszu socjalnego.
16. Zwiększyć limit mieszkań dla pracowników Służby Zdrowia.
17. Samotnym pielęgniarkom umożliwić przydział mieszkań.
18. Fundusz nagród zamienić na trzynastą pensję.
19. Po 20 latach pracy w Służbie Zdrowia zapewnić urlop sześciotygodniowy oraz umożliwić otrzymanie płatnego rocznego urlopu na poprawę zdrowia jak nauczyciele.
20. Zapewnić płatne urlopy doktorującym się w wymiarze 4 tygodni, a specjalizującym się — 2 tygodni.
21. Zapewnić pełne prawo do dnia wolnego po dyżurach lekarskich.
22. 5-godzinny czas pracy dla pracowników żłobków (jak w przedszkolach) oraz bezpłatne wyżywienie.
23. Wprowadzić przydziały samochodów dla pracowników podstawowej opieki zdrowotnej i zasadę limitu kilometrów lub ryczałtu na przejazdy służbowe.
24. Pielęgniarki z wyższym wykształceniem uznać i opłacać jak inny personel z wyższym wykształceniem.
25. Powołać wyspecjalizowane ekipy remontowe w ZOZ-ach, aby uchronić obiekty Służby Zdrowia przed dalszą dekapitalizacją.
26. Podnieść normy na leki na I leczonego w szpitalu z 138 zł do 2 700 zł, bo taki jest rzeczywisty koszt leczenia oraz stawki na żywienie.
27. Ustalić talony żywnościowe dla chorych obłożnie.
28. Zwiększyć liczebność taboru sanitarnego dwukrotnie — bo taka jest realna potrzeba już dziś.
29. Zapewnić czystość powietrza, gleby i wód — zwłaszcza morskich przybrzeżnych.
30. Równoległe z oddawaniem do użytku nowych osiedli mieszkaniowych oddawać mieszkańcom do użytku przychodnie, apteki i żłobki.

W sprawie punktu siedemnastego, który brzmi: Zapewnić odpowiednią ilość miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących ustalono:

Komisja w pełni podziela treść tego postulatu. Odpowiedni program przedstawia władze wojewódzkie w terminie do 30 listopada 1980 roku.

W sprawie punktu osiemnastego, który brzmi: Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres 3 lat na wychowanie dziecka ustalono:

W terminie do 31 grudnia 1980 roku zostanie przeprowadzona, w porozumieniu ze związkami zawodowymi, analiza możliwości gospodarki narodowej i określony czasokres i wysokość miesięcznego zasiłku dla kobiet korzystających z urlopu, aktualnie bezpłatnego, na wychowanie dziecka. MKS postuluje aby w przeprowadzonej analizie uwzględnić wprowadzenie tego zasiłku w wysokości pełnego wynagrodzenia, w pierwszym roku po urodzeniu dziecka oraz 50 proc. w drugim roku, w kwocie nie niższej niż 2000 zł miesięcznie. Postulat ten powinien być: zrealizowany stopniowo poczynając od pierwszego półrocza 1981 roku.

W sprawie punktu dziewiętnastego, który brzmi: Skrócić czas oczekiwania na mieszkanie ustalono:

Zostanie przedstawiony do 31 grudnia 1980 roku przez władze wojewódzkie program poprawy sytuacji mieszkaniowej mający na celu skrócenie okresu oczekiwania na mieszkanie. Program ten będzie poddany szerokiej dyskusji społeczeństwa województwa oraz skonsultowany z właściwymi organizacjami (TUP, SARP, NOT i in.). Program winien również uwzględnić wykorzystanie istniejących fabryk domów oraz dalszy rozwój bazy produkcyjnej budownictwa. Takie same działania zostaną podjęte w całym kraju.

W sprawie punktu dwudziestego, który brzmi: Podnieść diety z 40 zł do 100 zł i dodatek za rozłąkę ustalono:

Uzgodniono, że od 1. 01. 1981 roku zostanie zwiększona wysokość diet i dodatku za rozłąkę. W sprawie tej propozycje zostaną przedstawione przez rząd do dnia 31 października 1980 roku.

W sprawie punktu dwudziestego pierwszego, który brzmi: Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. Pracownikom w ruchu ciągłym i w systemie 4-brygadowym brak wolnych sobót zrekompensować zwiększonym wymiarem urlopu wypoczynkowego lub innymi płatnymi dniami wolnymi od pracy ustalono:

Nastąpi opracowanie i przedstawienie do 31 grudnia 1980 roku zasad i sposobu realizacji programów wprowadzania wolnych płatnych sobót lub innego sposobu regulacji skróconego czasu pracy. Program ten będzie uwzględniał zwiększenie ilości wolnych płatnych

sobót już w 1981 roku. Inne kierunki działania w tym zakresie zawarte są w załączniku zawierającym postulaty MKS.

Po dokonaniu powyższych ustaleń uzgodniono co następuje: rząd zobowiązuje się do:

- zapewnienia osobistego bezpieczeństwa oraz, utrzymania dotychczasowych warunków pracy uczestnikom obecnego strajku jak również osobom wspomagającym strajk,
- rozpatrzenia w układzie resortowym specyficznych spraw branżowych zgłoszonych przez załogi wszystkich zrzeszonych w MKS strajkujących zakładów,
- niezwłocznego opublikowania w środkach masowego przekazu o zasięgu krajowym (prasa, radio, telewizja) pełnego tekstu protokołu niniejszego porozumienia. Międzyzakładowy Komitet Strajkowy zobowiązuje się do zakończenia strajku i dniem 31 sierpnia 1980 roku o godz. 17.00.

PREZYDIUM MKS
Przewodniczący: Lech Wałęsa
Wiceprzewodniczący: Andrzej Kołodziej, Bogdan Lis

CZŁONKOWIE
Lech Bądkowski, Wojciech Gruszewski, Andrzej Gwiżdza, Stefan Izdebski, Jerzy Kwiecik, Zdzisław Kobylirski, Henryka Krzywos, Stefan Lewandowski, Alina Pięnkowska, Józef Przybylski, Jerzy Sikorski, Lech Sobieszek, Tadeusz Stanny, Anna Walentyłowicz, Florian Wiśniewski.

KOMISJA RZĄDOWA
Przewodniczący: Mieczysław Jasielski, Wiceprezes Rady Ministrów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

CZŁONKOWIE
Zbigniew Zieliński, Członek Sekretariatu KC PZPR, Tadeusz Fiszbach, Przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gdańsku, Jerzy Kołodziej, Wojewoda Gdański.

Załącznik do pkt 21.

1. Zmienić rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sposobów obliczania wynagrodzenia za urlop i zasiłku chorobowego w systemie 4-brygadowym. Obecnie stosuje się średnią z 30 dni (a pracując w miesiącu 22 dni). Ten sposób obliczania obniża średnią dniówkę przy krótkich okresach choroby oraz zaniża ekwiwalenty za urlopy.
  2. Domagamy się uporządkowania w jednym akcie prawnym (rozporządzeniu Rady Ministrów) zasad obliczania wynagrodzenia za okres nieobecności w pracy w poszczególnych przypadkach. Niejasność przepisów wykorzystywana jest obecnie przeciwko pracownikom.
  3. Brak wolnych sobót dla ludzi pracujących w systemie 4-brygadowym zrekompensować dodatkowymi dniami urlopu. Obecna większa ilość wolnych dni w systemie 4-brygadowym niż w innych systemach, pełni rolę okresu wypoczynkowego po bardziej wyczerpującej trybie pracy, a nie rzeczywiste wolnych dni. Argumenty wysuwane przez administrację, że takie rekompensaty winny być dawane dopiero po zrównaniu ilości godzin przepracowanych w obu systemach nie wydaje się słuszne.
  4. Domagamy się wszystkich wolnych sobót w miesiącu tak jak w innych krajach socjalistycznych.
  5. Domagamy się uchylecia art. 147 Kodeksu Pracy, który dopuszcza do przedłużenia przeciętnej normy czasu przepracowanego do 9 godzin w tygodniu przy wystąpieniu dodatkowych dni wolnych, a także art. 148. Obecnie mamy jedną z najdłuższych norm czasu pracy w Europie.
  6. Wzmocnić znaczenie umownych postanowień dotyczących wynagradzania przez wprowadzenie zmian w Kodeksie Pracy, że nie tylko zmiana stawki osobistego zaszerogowania lub innych składników wynagrodzenia, lecz także zmiana metody wynagrodzenia (dniówki na akord) wymagają wypowiedzenia przez pracodawcę. Należy równocześnie uporządkować sprawę wykorzystywania młodych pracowników zgodnie z ich kwalifikacjami, aby powyższe ustalenie nie stało się dodatkową barierą w awansie zawodowym.
  7. Wprowadzić w systemie zmianowym zwiększenie do 50% dodatku za prace w godzinach nocnych w systemie dniówkowym i 30% rzeczywistego zarobku w systemie akordowym. Domagamy się też dodatku za pracę na zmianę popołudniową (tak jak w przemyśle chemicznym).
- Postuluje się rozpatrzenie tych postulatów przez rząd do 30 listopada 1980 roku.

Autor: KK NSZZ „Solidarność”

Źródło: Wszelchnia.Solidarnosc.org.pl

Fot: IPN

Prezydent podpisał ustawę o emeryturach pomostowych

Prezydent RP Andrzej Duda podpisał dziś ustawę z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych, a także niektórych innych ustaw.

W uroczystości wzięł udział Premier Mateusz Morawiecki, Minister Rodziny i Polityki Społecznej Marlena Małag, Przedstawiciel NSZZ Solidarność Piotr Duda, Szef Gabinetu Prezydenta RP Minister Paweł Szrot, Minister Małgorzata Paprocka, Doradca Agnieszka Lenartowicz-Łysik oraz Doradca Marek Rymnsza.

– Ten moment ma doniosłe znaczenie prawne i społeczne, ale dla mnie także i symboliczne – symboliczne dlatego, że w 2008 roku, kiedy toczyła się batalia na temat spraw związanych z wiekiem emerytalnym, między innymi emerytur pomostowych, to ja wtedy w sejmie, w polskim parlamencie, reprezen-

towałem Prezydenta Lecha Kaczyńskiego – mówił Andrzej Duda podczas uroczystości podpisania ustawy. – Dzisiaj w pewnym sensie dopełniamy walkę, którą toczył Pan Prezydent, walkę, by zasady konstytucyjnej sprawiedliwości z art. 2 były realizowane – dodał.

Prezydent Andrzej Duda przypomniał też, że przywrócenie wieku emerytalnego, który przez Platformę Obywatelską został podwyższony, było jednym z jego głównych postulatów podczas kampanii w 2015 roku. – Wiek emerytalny został obniżony, to zobowiązanie zostało zrealizowane – zaznaczył.

Dziś dopełniliśmy kolejnego wielkiego postulatu. Ta ustawa przywraca sprawiedliwość. Dziękuję tym, którzy walczyli o tę społeczną, proludzką zmianę. Dziękuję Panu Premierowi – mówił Prezydent.

Andrzej Duda podkreślał, że ustawa o emeryturach pomostowych przywraca sprawiedliwość. Dzięki niej „osoby, które rozpoczęły pracę po 1. stycznia 1999 roku w warunkach szkodliwych dla zdrowia, szczególnie uciążliwych, w warunkach szcze-

gólnego obciążenia fizycznego albo psychologicznego, wykonywały pracę w takich zawodach jak chociażby górnik, hutnik, rybak czy sprawując opiekę w domu opieki społecznej nad osobami dotkniętymi chorobą psychiczną, czy też ratownik medycz-

ny – czy inne zawody, ale o takich właśnie cechach – mają określony staż pracy i ukończyły: kobieta 55 lat, mężczyzna 60 – będą mogły przejść na emeryturę pomostową” – podkreślał Prezydent.

<https://www.prezydent.pl/>

Piotr Duda: Droga do emerytur stażowych w tej chwili jest już autostradą

– Droga do emerytur stażowych, która została otwarta poprzez podpisanie porozumienia w Stalowej Woli, o czym mówił prezes Jarosław Kaczyński, w tej chwili jest już autostradą. Podczas podpisania ustawy o emeryturach pomostowych mówił o tym pan premier Mateusz Morawiecki i ja się z nim zgadzam. Przed nami trudne rozmowy, ale na pewno owocne i takie, które przyniosą konkretne efekty, jeżeli chodzi o emerytury stażowe. Potrzebny jest tylko czas – mówi Piotr Duda, przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” w wywiadzie dla „Tygodnika Solidarność”.

– Znaną są już pytania, które mają pojawić się w jesiennym referendum. Jedno z nich brzmi: „Czy popierasz podniesienie wieku emerytalnego, w tym przywrócenie podwyższonego do 67 lat wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn?” Takie pytanie jest dziś potrzebne?

– Referendum to najwyższa forma demokracji. Solidarność starała się je wykorzystać w momencie, kiedy rząd Platformy Obywatelskiej i PSL-u podnosił wiek emerytalny. Wtedy nam na to nie pozwolono. Przypomnę, że w 2015 roku spisaliśmy z panem prezydentem Andrzejem Dudą umowę programową, jej elementem było właśnie obniżenie wieku emerytalnego. Pan prezydent dotrzymał słowa. W 2016 roku projekt prezydencki dotyczący obniżenia wieku emerytalnego został przegłosowany.

Ale my wiedzieliśmy, że ten wiek emerytalny – 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn – trzeba odpowiednio umocnić. Próbowaliśmy to robić swojego czasu podczas tak zwanych debat referendalnych nad zmianą konstytucji. Staraliśmy się, aby obecny wiek emerytalny był w niej opisany, żeby trudno było go podnieść. Wówczas w sejmie musiałyby się łączyć większość konstytucyjna, żeby ruszyć status quo. Niestety Senat nie zgodził się wtedy na takie referendum.

Skoro teraz rząd Zjednoczonej Prawicy chce zapytać Polaków w tej najwyższej formie demokracji – a więc to obywatele mają zdecydować o tym, jak ma wyglądać relokacja migrantów – to pozwoliłem sobie rozpocząć rozmowy z przedstawicielami Prawa i Sprawiedliwości na temat pytania o wiek emerytalny. Nie ukrywam, że zabiegałem o to i u prezesa Jarosława Kaczyńskiego. To pytanie jest bardzo ważne. Jeżeli faktycznie dojdzie do referendum i będzie ono wiążące, to po pierwsze będzie wiążące dla każdej władzy, a po drugie wiążące będzie odpowiedź niezależnie od tego, czy Polacy będą chcieli utrzymania dzisiejszego stanu, czy zmiany. Jeśli zaś referendum nie będzie wiążące, to też poznamy zdanie większości Polaków na temat obecnego wieku emerytalnego w naszym kraju. Dlatego pytanie o wiek emerytalny jest tak ważne. To kolejny postulat, o którym nie zapo-

minamy i który możemy odhaczyć z naszego związkowego „archiwum X”.

– Ostatnio jest znacznie więcej spełnionych postulatów Solidarności. Wśród prezydenta Andrzeja Duda podpisał nowelizacje ustawy o emeryturach pomostowych i niektórych innych ustaw. Wkrótce wejdą w życie rozwiązania, które od lat były postulowane, a które znalazły się w porozumieniu podpisanym przez rząd i NSZZ „Solidarność”. Wiele osób nie wierzyło, że mogą się one tak szybko spełnić.

– Jestem człowiekiem wiary. Wierzę głęboko, że nasza ciężka praca – tak jak mówiłem w Pałacu Prezydenckim podczas uroczystego podpisywania przez pana prezydenta ustawy – niejednokrotnie nasz upór, ale w tym dobrym znaczeniu tego słowa, a także merytoryka doprowadziły do tego, że podpisano porozumienie, które następnie zostało, mówiąc językiem kulinarnym, skonsu-

Mieliśmy wielu przeciwników, którzy się śmiali, którzy mówili, że poro-

zumienie to jest kielbasa wyborcza, że podpisano je tylko na czas kampanii wyborczej, że ono nie zostanie przekute w konkretne projekty ustaw i nie zostanie przegłosowane w Sejmie. Stało się inaczej. Dzisiaj ci wszyscy przeciwnicy muszą połknąć własny język.

Jest podpis pana prezydenta, w ciągu 30 dni wejdą w życie zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego dotyczące ochrony pracowników, których stosunek pracy podlega szczególnej ochronie, od nowego roku zaś wejdą w życie zmiany związane z wyłączeniem z minimalnego wynagrodzenia dodatku za pracę w warunkach szkodliwych. Od nowego roku wejdą także nowe rozwiązania dotyczące emerytur pomostowych. Z kolei ustawa o emeryturach pomostowych, która została otwarta poprzez podpisanie porozumienia w Stalowej Woli, o czym mówił prezes Jarosław Kaczyński, w tej chwili jest już autostradą. Podczas podpisania ustawy o emeryturach pomostowych mówił o tym pan premier Mateusz Morawiecki i ja się z nim zgadzam. Przed nami trudne rozmowy, ale na pewno owocne i takie, które przyniosą konkretne efekty, jeżeli chodzi o emerytury stażowe. Potrzebny jest tylko czas.

Niech mi Pani pokaże w ostatnich latach tyle pozytywnych zmian dla pracowników, ile zrealizowano na mocy porozumienia pomiędzy rządem a Solidarnością. I to rozwiązań nie brzożowych, nie dotyczących jednego zawodu, ale systemowych. Przykładem jest chociażby zmiana kpc, która sprawi, że faktycznie będą chronieni działacze związkowi. Już dzisiaj miałem kilka telefonów od działaczy związkowych, którzy zostali w ciągu ostatnich lat zwolnieni. Dziękuję za doprowadzenie do tego, że ochrona osób takich jak one, wreszcie stanie się faktem. Też nie wierzyli, że nam się uda. Udało się. Ciężką, merytoryczną pracą.

– A co z emeryturami stażowymi?

– Jak Pani widzi, pracujemy systemowo. Jeżeli nie uda nam się zrealizować jakiegoś postulatu, to o nim nie zapominamy. Tak samo jak z naszą uchwałą programową, którą przyjmujemy na Krajowym Zjeździe Delegatów. Je-

li nie uda nam się przyjąć pewnych rozwiązań podczas trwania kadencji, to przepiszujemy ten postulat na kolejną. Tak było z emeryturami pomostowymi i tak będzie z emeryturami stażowymi.

Droga do emerytur stażowych, która została otwarta poprzez podpisanie porozumienia w Stalowej Woli, o czym mówił prezes Jarosław Kaczyński, w tej chwili jest już autostradą. Podczas podpisania ustawy o emeryturach pomostowych mówił o tym pan premier Mateusz Morawiecki i ja się z nim zgadzam. Przed nami trudne rozmowy, ale na pewno owocne i takie, które przyniosą konkretne efekty, jeżeli chodzi o emerytury stażowe. Potrzebny jest tylko czas.

Niech mi Pani pokaże w ostatnich latach tyle pozytywnych zmian dla pracowników, ile zrealizowano na mocy porozumienia pomiędzy rządem a Solidarnością. I to rozwiązań nie brzożowych, nie dotyczących jednego zawodu, ale systemowych. Przykładem jest chociażby zmiana kpc, która sprawi, że faktycznie będą chronieni działacze związkowi. Już dzisiaj miałem kilka telefonów od działaczy związkowych, którzy zostali w ciągu ostatnich lat zwolnieni. Dziękuję za doprowadzenie do tego, że ochrona osób takich jak one, wreszcie stanie się faktem. Też nie wierzyli, że nam się uda. Udało się. Ciężką, merytoryczną pracą.

Autor: Barbara Michałowska
Źródło: Tygodnik Solidarność

Piotr Duda o 12-proc. podwyżkach dla budżetówki

– To, co zaprezentował Pan Premier, jest efektem rozmów z Solidarnością. Gdy negocjowaliśmy z rządem porozumienie, to nie zgodziliśmy się, aby podwyżki w sferze budżetowej na 2024 rok wyniosły 6,6 proc. – a taka była pierwotnie propozycja rządu – powiedział nam przewodniczący Solidarności Piotr Duda.

24 sierpnia rząd przyjął projekt ustawy budżetowej na 2024 rok. Po posiedzeniu, w czasie konferencji prasowej, prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki zadeklarował, że osoby zatrudnione w budżetówce, służbach publicznych, służbach mundurowych mogą liczyć w przyszłym roku na wyższe wynagrodzenie o 12,3 proc. przy planowanej inflacji wynoszącej 6,6 proc.

„To efekt negocjacji z Solidarnością”

O komentarz w sprawie przewidzianych przez rząd podwyżek płac dla pracowników wynagradzanych ze środków publicznych w 2024 roku zapytaliśmy przewodniczącego Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Piotra Dudę.

– To, co zaprezentował Pan Premier, jest efektem rozmów z Solidarnością. Po podpisaniu porozumienia w Stalowej Woli mówiłem, że nie kończy ono negocjacji z rządem, i teraz mamy tego rezultaty – skomentował przewodniczący Duda.

„To jeszcze nie koniec”

– Gdy negocjowaliśmy z rządem porozumienie, to nie zgodziliśmy się, aby podwyżki w sferze budżetowej na 2024 rok wyniosły 6,6 proc. – a taka była pierwotnie propozycja rządu. Propozycja Solidarności w kwestii podwyżek dla pracowników sfery finansów publicznych na przyszły rok była, jest i będzie na poziomie 20 proc. – podkreślił szef „S” i zapewnił, że „to jeszcze nie koniec”.

– Dedykuję to tym wszystkim niedowiarkom, którzy myśleli, że Solidarność kończy jakiegokolwiek negocjacje, jeżeli chodzi o podwyżki dla budżetówki po podpisaniu w czerwcu porozumienia w Stalowej Woli – dodał Piotr Duda.

Autor: mkk, kor.
Źródło: tysol.pl

Emerytura pomostowa, czyli kto ma prawo do wcześniejszej emerytury

W czerwcu 2023 r. ZUS wypłacał 40,8 tys. emerytur pomostowych. Przepisy zmieniające ustawę o emeryturach pomostowych wejdą w życie 1 stycznia 2024 r. Pozwolą one przejść wcześniej na emeryturę także tym osobom, które po raz pierwszy podjęły pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 1 stycznia 1999 r.

Po uchyleniu wygasającego charakteru emerytur pomostowych na to świadczenie przejdzie według danych ZUS około 7,3 tys. osób w roku 2024. Pod koniec czerwca 2023 r. emerytury pomostowe dostawało łącznie 40,8 tys. osób.

– Powszechny wiek emerytalny to w przypadku pań 60 lat. Panowie mogą przejść na emeryturę po ukończeniu 65 lat. Jest jednak grupa osób, które pracują w określonych zawodach i mają prawo do wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej – mówi Iwona Kowalska-Matis regionalny rzecznik prasowy ZUS na Dolnym Śląsku. – Te osoby mają możliwość przejścia na tzw. emeryturę pomostową nawet pięć lat wcześniej – dodaje.

Rzeczniczka zastrzega, że emerytura pomostowa jest przeznaczona dla tych osób, które wykonują prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter.

– Ta wcześniejsza emerytura jest pomostem między świadczeniami nabytymi przed osiągnięciem wieku emerytalnego a prawem do emerytury przyznawanej na ogólnych zasadach powszechnego systemu emerytalnego – wyjaśnia Kowalska-Matis.

Nowe przepisy dotyczą osób, które wykonywały lub wykonują pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia. Prace w szczególnych warunkach to zawody związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia. Natomiast prace o szcze-

gólnym charakterze wymagają niezwyklej odpowiedzialności oraz wyjątkowej sprawności psychofizycznej. Są to takie zwody jak górnik, hutnik, rybak morski czy pracownik sprawujący opiekę w domu opieki społecznej nad osobami dotkniętymi chorobą psychiczną, jak również kierowca autobusu, trolejbusu oraz motorniczy tramwaju w transporcie publicznym, a także ratownik medyczny i wiele innych zawodów.

Aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o emeryturach pomostowych pozwalają skorzystać z wcześniejszej emerytury na ogólnych zasadach pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

– Urodził się po 31 grudnia 1948 r.,

– Ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat,

– Osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat w przypadku kobiet i co najmniej 60 lat w przypadku mężczyzn,

– Ma okres składkowy i nieskładkowy (staż ubezpieczeniowy) wynoszący, co najmniej 20 lat w przypadku kobiet i co najmniej 25 lat w przypadku mężczyzn,

– Przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace o szczególnym charakterze, które zostały określone w ustawie o emeryturach pomostowych (przepisy stosowane od 1 stycznia 2009 roku, z ustawy o emeryturach pomostowych) lub w ustawie emerytalnej (przepisy stosowane przed 1 stycznia 2009 r. z ustawy emerytalnej), co najmniej przez 1 dzień.

– Po 31 grudnia 2008 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze z ustawy o emeryturach pomostowych, co najmniej przez 1 dzień.

Prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która nie wykonywała po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jeżeli na dzień 1 stycznia 2009 r. miała wymagany okres 15 lat pracy w szczegól-

nych warunkach lub o szczególnym charakterze wymienionej w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych oraz spełniła pozostałe warunki wymagane do przyznania świadczenia.

Usunięcie z ustawy o emeryturach pomostowych warunku dotyczącego wykonywania prac w szczególnych warunkach, lub prac o szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. daje możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej również osobom znacznie młodszym. Przyszli emeryci nie będą musieli udowodnić rozpoczęcia wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przed 31 grudnia 1998 r., a nawet wykonywanie takiej pracy mogą rozpocząć dopiero po 31 grudnia 2008 r.

Zniesienie tego warunku spowoduje, że prawo do emerytury pomostowej będą nabywały kolejne roczniki pracowników zatrudnionych przy pracach z ustawy o emeryturach pomostowych bez ryzyka, że nie nabydą prawa do wcześniejszego świadczenia tylko z tego powodu, że nie pracowali w określonych warunkach przed 1 stycznia 1999 r.

Po uchyleniu wygasającego warunku prognozowana liczba osób, które będą mogły przejść na emeryturę pomostową wyniesie: w 2024 r. – 7,3 tys., w 2029 r. – 4,0 tys., w 2033 r. – 4,8 tys.

W celu nabycia prawa do emerytury pomostowej w dalszym ciągu konieczne będzie łączne spełnienie pozostałych warunków wymaganych do przyznania tego świadczenia z wyłączeniem uchyłonego punktu.

ZUS: w 2024 r. na emeryturę pomostową będzie mogło przejść 7,3 tys. osób

Według szacunków po uchyleniu wygasającego charakteru emerytur pomostowych na to świadczenie przejdzie w 2024 r. około 7,3 tys. osób – przekazał PAP Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Pod koniec czerwca 2023 r. emerytury pomostowe pobierało łącznie 40,8 tys. osób.

Prezydent Andrzej Duda podpisał w środę nowelizację ustawy o emeryturach pomostowych, która uchyła wygasający charakter tego świadczenia. Obecnie świadczenia te przysługują tylko tym osobom, które przed 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Większość znolizowanych przepisów wejdzie w życie od 1 stycznia 2024 r. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w czerwcu 2023 r. liczba osób pobierających emerytury pomostowe wyniosła 40,8 tys. ZUS szacuje, że po uchyleniu wygasającego charakteru emerytur pomostowych, liczba osób, które przejdą na

to świadczenie wyniesie: w 2024 r. – 7,3 tys., w 2029 r. – 4 tys., w 2033 r. – 4,8 tys.

Emerytury pomostowe – komu są przyznawane

Emerytura pomostowa to rodzaj świadczenia okresowego (przysługujące do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego) dla osób, które wykonują prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej wskazuje, że stanowią one niejako pomost między świadczeniami nabytymi przed osiągnięciem wieku emerytalnego a prawem do emerytury przyznawanej na ogólnych zasadach systemu powszechnego.

Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodze-

nie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej, stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku.

To na przykład: prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych; prace przy obsłudze dźwignic bezpośrednio przy wytopianiu surowki, stopów żelaza lub metali nieżelaznych; prace na morskich platformach wiertniczych; prace w powietrzu wykonywane na statkach powietrznych przez personel pokładowy; prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych.

Z kolei prace o szczególnym charakterze to prace, wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się.

Dla przykładu takimi pracami są: prace pilotów statków powietrznych (pilot, instruktor); prace kontrolerów ruchu lotniczego; prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym; prace operatorów reaktorów jądrowych; prace członków zespołów ratownictwa medycznego.

Zapisy nowelizacji ustawy w sprawie emerytur pomostowych wypełniają jeden z punktów porozumienia rządu z NSZZ „Solidarność” z 7 czerwca br. **Tygodnik Solidarność**

Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych odmrożony

– Mówiłem to już nieraz, ale powtórzę: porozumienie pomiędzy NSZZ „Solidarność” a rządem Zjednoczonej Prawicy zawarte w Hucie Stalowa Wola niczego nie kończy. Solidarność dalej prowadzi rozmowy z rządem i zabiega o jak najlepsze rozwiązania dla polskich pracowników – powiedział nam przewodniczący „S” Piotr Duda, komentując zapisy nowelizacji ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którą wysokość odpisu na ZFSS w przyszłym roku nie będzie już mrożona i będzie liczona od podstawy z 2023 roku.

W porozumieniu zawartym 7 czerwca 2023 roku pomiędzy Solidarnością a rządem uzgodniono, że od lipca 2023 roku nastąpi odmrożenie odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych wg podstawy na rok 2021, a w ustawie o emeryturach pomostowych na rok 2024 wskaźnik ten będzie liczony od podstawy z roku 2022.

Zgodnie z przyjętą przez Sejm nowelizacją ustawy o emeryturach pomostowych od lipca tego roku odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych wzrośnie z 1662,97 zł do 1914,34 zł.

Dzięki staraniom Solidarności od przyszłego roku może się to jednak zmienić – z jeszcze większą korzyścią dla pracowników.

Odmrożenie wysokości odpisu na ZFSS

Przedmiotem Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” w decyzji wydanej 20 lipca tego roku ws. opinii do przyjętych przez Radę Ministrów założeń projektu budżetu państwa na rok 2024 po raz kolejny domagało się całkowitego odmrożenia wysokości odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Postulat Związku znalazł odzwierciedlenie w nowym projekcie ustawy o emeryturach pomostowych na 2024 rok, który został w ubiegłym tygodniu przyjęty przez Radę Ministrów. Z jego zapisów wynika, że wysokość odpisu na ZFSS w przyszłym roku nie będzie już mrożona, ale będzie obliczana na bieżąco – na podstawie przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w roku poprzednim lub w drugim półroczu roku poprzedniego.

Mówiłem to już nieraz, ale powtórzę: porozumienie pomiędzy NSZZ „Solidarność” a rządem Zjednoczonej Prawicy zawarte w Hucie Stalowa Wola niczego nie kończy. Solidarność dalej prowadzi rozmowy z rządem i zabiega o jak najlepsze rozwiązania dla polskich pracowników. Nie zgodziliśmy się na proponowane przez rządzących 6,6-procentowe podwyżki w budżetówce, bo to byłby jedynie dodatek inflacyjny, a nie realny wzrost wynagrodzeń. Zapowiedziane przez premiera 12,3 proc. podwyżki oznaczają, że wzrost płac w budżetówce będzie wyższy od planowanej na przyszły rok inflacji. Podobnie było w przypadku odpisu na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych. Jeśli ustawa zostanie przyjęta, to w przyszłym roku będzie on obliczany już na bieżąco, bez mrożenia tego wskaźnika, jak bywało to w poprzednich latach – powiedział nam przewodniczący Solidarności Piotr Duda.

Związek nadal negocjuje

Przypomnijmy, że 24 sierpnia na konferencji prasowej premier Morawiecki ogłosił, że „wszystkie osoby zatrudnione w budżetówce, służbach publicznych, służbach mundurowych i nie tylko mundurowych mogą liczyć na wyższe wynagrodzenie – to będzie 12,3 proc.”

Po tej deklaracji szefa rządu przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „S” Piotr Duda podkreślił, że „to, co zaprezentował pan premier, jest efektem rozmów z Solidarnością”.

Gdy negocjowaliśmy z rządem porozumienie, to nie zgodziliśmy się, aby podwyżki w sferze budżetowej na 2024 rok wyniosły 6,6 proc. – a taka była pierwotnie propozycja rządu. Propozycja Solidarności w kwestii podwyżek dla pracowników sfery finansów publicznych na przyszły rok była, jest i będzie na poziomie 20 proc. – podkreślił szef „S” i zapewnił, że „to jeszcze nie koniec”.

Dedykuję to tym wszystkim niedowiarkom, którzy myśleli, że Solidarność kończy jakiegokolwiek negocjacje, jeżeli chodzi o podwyżki dla budżetówki po podpisaniu w czerwcu porozumienia w Stalowej Woli – dodał.

PO zamroziła wskaźnik na poziomie z 2010 roku

Fundusz Socjalny jest obowiązkowy dla wszystkich pracodawców z jednostek budżetowych i samorządowych (bez względu na liczbę zatrudnianych pracowników) oraz pozostałych, którzy na dzień 1 stycznia danego roku zatrudniają min. 50 pracowników w przeliczeniu na pełne etaty. Za każdy etat pracodawca odprowadza odpis, który trafia do Funduszu. Wysokość odpisu ustalana jest natomiast na podstawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z drugiego półroczu roku poprzedniego.

Nie zawsze jednak tak było. Gdy swoje rządy kończyła koalicja PO – PSL, wskaźnik na ZFSS na 2016 rok, zgodnie z ówczesnym projektem ustawy budżetowej, miał być obliczany z drugiego półroczu 2010 roku.

Z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych sfinansowane mogą zostać między innymi pakiety świadczeń, zapomogi dla pracowników będących w trudnej sytuacji życiowej, wczasy pod gruszą, pożyczki mieszkaniowe i remontowe oraz wiele innych świadczeń socjalnych.

Autor: mkk.kor.
Źródło: tysol.pl

Obława Augustowska - mały Katyń

Lato 1945 r. w Europie

Dwa miesiące po kapitulacji III Rzeszy i zakończeniu II wojny światowej w Europie przeprowadzono wybory parlamentarne w Wielkiej Brytanii, które doprowadziły do zmiany rządów i premiera.

Do Ojczyzn z emigracji w Wielkiej Brytanii powrócili już dwa miesiące wcześniej: Król Norwegii Haakon VII wraz z konstytucyjnymi ministrami, królowa Holandii Wilhelmina.

Charles de Gaulle-przywódcą Wolnych Francuzów stanął na czele Państwa Francuskiego już w 1944 roku, gdy powrócił z emigracji i triumfalnie wjechał do Paryża.

Lato 1945 w Polsce Władze polskie na emigracji nie miały możliwości powrotu do Kraju, okupowanego przez Sowietów.

W czerwcu w Moskwie skazano w bezprawnym procesie 16 przywódców (porwanych przez NKWD z Polski) Polskiego Państwa Podziemnego za „antyradziecką działalność” w czasie II wojny.

Na obszarze całego kraju szalał komunistyczny terror...

Lipiec 1945

15 lipca 1945r., dwa miesiące po zakończeniu II wojny światowej, toczyła się bitwa nad jeziorem Brożane, w Puszczy Augustowskiej. 200 żołnierzy Armii Krajowej Obywatelskiej broniło się przed 7 tysiącami żołdaków Armii Czerwonej, NKWD uzbrojonych w broń ciężką, moździerze, karabiny maszynowe. Bitwa trwała kilka godzin, w walkach zginęło 75 leśnych.

Czym zawiniли żołnierze Podziemia Niepodległościowego? Karali zdrajców, „bronili okoliczną ludność przed rabunkami i gwałtami ze strony zdemoralizowanych wojsk sowieckich”, atakowali konwoje, ratując więźniów politycznych wywożonych w nieznaną.

Bitwa nad jeziorem Brożane była częścią wydarzenia zwanego: Obława/Operacja Augustowska

Początek

Obwód Augustowski AKO był bardzo silny, liczył do 700 żołnierzy i miejscowi komuniści

nie umieli sobie z nim poradzić, dlatego na teren Puszczy Augustowskiej wkroczyło „45 tysięcy żołnierzy Armii Czerwonej, NKWD wspierane przez Milicję Obywatelską i oddziały Urzędu Bezpieczeństwa oraz 1 Praskiego Pułku Piechoty”. Przeszywali las i okoliczne wioski.

Zabierali wszystkich napotkanych mężczyzn: tak z domów, jaki z pól i łąk. Umieszczano ich w tzw obozach filtracyjnych. Szacuje się, że „uwięziono ok. 7 tysięcy Polaków z powiatów augustowskiego, sejneńskiego, sokolskiego i suwalskiego.”

Tortury

Obozy te miały za zadanie wyluskać żołnierzy Armii Krajowej, oraz wszystkich, którzy ją wspierali.

Wybranych przewożono w inne miejsca, nierzadko po prostu odebrane właścicielom gospodarstwa i rozpoczynano brutalne przesłuchania.

„Bici, na opartych o ściany gnojowicach, pozostawiali na deskach krew i strzępy ciała.”

„Jeden ze świadków słyszał rozdzierające krzyki torturowanych, a gdy wszedł do opusz-

zonego przez NKWD domu, zastał pomieszczenie o ścianach czerwonych i lepkich od krwi. Oprawcy zostawili nawet długie, metalowe igły, które wbijali ofiarom pod paznokcie”.

Po przesłuchaniach w obozach filtracyjnych część osób zwalniano. Konstanty Jagłowski miał 17 lat, gdy został aresztowany wraz z bratem Piotrem-żołnierzem BCH/AK (Batalionów Chłopskich). Powrócił do domu tak skatowany, że dostał grupę inwalidzką. Opowiadał, że więźniowie byli głodzeni, bici, spali na cemen- cie. Piotr Jagłowski nigdy nie powrócił.

Liczba ofiar

Operacja Augustowska zaplanowana i zorganizowana była przez radziecki Kontrwywiad „Smiersz” i realizowana od 12 do 19 lipca 1945 roku, z mniejszą intensywnością do 28 lipca, i w kolejnych dwóch miesiącach. 21 i 24 lipca 1945 naczelnik Kontrwywiadu „Smiersz” napisał dwa raporty do szefa

NKWD Ławrentija Berii. Wiemy z nich, ilu Polaków znalazło się w obozach infiltracyjnych, ilu wytypowano jako „bandytów”, a ilu jeszcze „sprawdzano”. Analizując dokumenty niektórzy historycy sądzą, że ofiarami obławy było: na pewno 592 osoby wymienione bezpośrednio, oraz ok. jeszcze 1-2 tysiące.

Rodziny

Rodziny ofiar nie mogły pogodzić się z utratą bliskich. Poszukiwały ich, monitowały władze PRL. Odpowiedzią były represje, inwigilacja, zastraszanie a nawet aresztowania. Józefa Kucharzewskiego brata zamordowanej w Operacji Augustowskiej, Zyty, zabierano go na przesłuchania kilkakrotnie, „torturowano. Do śmierci będą pamiętać-wspominał- zwłaszcza bicie po piętach”. Musiał więc opuścić rodzinne strony i wyjechać na Śląsk.

Obława Augustowska nazywana jest „Małym Katyniem”. W 1995 roku Prokuratura Generalna Federacji Rosyjskiej uznała wprawdzie, fakt aresztowania 592 obywateli polskich, ale „ich dalszy los jest nieznany”! Nie wiadomo, gdzie zostały wywiezione ofiary i gdzie są pochowane. Z radzieckich raportów wynika, że groby mogą znajdować się na Białorusi.

Agnieszka Rurak-Żeleźny

źródło

Agnieszka Kowalczyk,

Obława Augustowska 1945 roku,

Nowe Państwo, 2023, nr 6

8 sierpnia 1980 zwolniono Annę Walentynowicz ze Stoczni Gdańskiej

Anna Solidarność - Matka Solidarności

Anna Walentynowicz (Fot. IPN Gdańsk)Przyszła na świat na Wołyniu. W 1937 r. zmarła jej mama. Ojciec założył nową rodzinę, a Anną zaopiekowali się sąsiedzi, polscy ziemianie. W wyniku wojennych zawirowań znalazła się pod Warszawą, następnie w Gdańsku. Już od najmłodszych lat bardzo ciężko pracowała, zwykle ponad siły, wiedziała, czym jest głód.

W 1950 r. rozpoczęła pracę w Stoczni Gdańskiej: przez 16 lat pracowała na wydziale ślusarni okrętowej, następnie z powodów zdrowotnych jako suwnicowa. Jako młoda dziewczyna uwierzyła w hasła Polski Ludowej o równości, państwie wolnym od wyzysku i przemocy. Została przodownicą pracy socjalistycznej Polski – wypracowywała do 300 procent normy, nagrodzono ją brązowym, srebrnym i złotym Krzyżem Zasługi, a jej zdjęcia pojawiały się w prasie. W 1951 r. została wysłana na III Światowy Zlot Młodych Bojowników o Pokój w Berlinie. Rok później została matką: na świat przyszedł jej jedyny syn Janusz.

Anna Walentynowicz stopniowo pozbywała się złudzeń co do socjalizmu. W grudniu 1970 brała udział w demonstracjach pod Komitetem Wojewódzkim PZPR w Gdańsku, uczestniczyła także w strajkach w Stoczni Gdańskiej w styczniu 1971 r. Zainteresowała się nią gdańska Służba Bezpieczeństwa. Była inwigilowana, jej nazwisko pojawiło się na liście osób przewidzianych do zwolnienia z pracy.

Z audycji Radia Wolna Europa dowiedziała się o istnieniu Komitetu Obrony Robotników i Wolnych Związków Zawodowych (powstałych w kwietniu 1978). Ich założyciele (m.in. Andrzej Gwiazda i Krzysztof Wyszkowski) opowiadali się za zmianami politycznymi, demokratyzacją życia, możliwością zrzeszania się w wolne i niezależne związki zawodowe oraz obroną praw pracowniczych. W 1978 została jednym ze współzałożycieli Wolnych Związków Zawodowych. Działała jawnie. Jej mieszkanie było punktem kontaktowym WZZ. To sprowadziło na nią szykany ze strony Służby Bezpieczeństwa MSW: zatrzymania na 48 godzin, rewizje, groźby zwolnienia z pracy.

8 sierpnia 1980, pięć miesięcy przed osiągnięciem wieku emerytalnego, Annę Walentynowicz dyscyplinarnie zwolniono z pracy. Decyzja dyrekcji przesądziła o wybuchu strajku 14 sierpnia, w wyniku którego powstał NSZZ „Solidarność”. Pierwszym postulatem protestujących robotników było przywrócenie Anny Walentynowicz, Andrzeja Kołodziejca i Lecha Wałęsy do pracy.

Walentynowicz była szykanowana, internowana, więziona za próbę upamiętnienia zamordowanych górników w kopalni „Wujek”. Próbowano ją zamordować. To ona zainicjowała głodówkę po mordzie dokonanym na ks. Jerzym Popiełuszcze. W latach 80. stanęła po stronie grupy Andrzeja Gwiazdy, krytykowała Wałęsę, potem układ okrągłostołowy i rządu postsolidarnościowe.

Żyła na uboczu, w ubóstwie. Zginęła 10 kwietnia 2010 w katastrofie polskiego samolotu pod Smoleńskiem. Już za życia została legendą Solidarności. To dla niej stanęła Stocznia Gdańska. Ona powstrzymała robotników przed opuszczeniem stoczni. Anna wpłynęła na losy strajku, na historię Polski i świata. Jej życie to obraz życia tysięcy Polaków w XX w. Anna to symbol walki o sprawiedliwość i uczciwość w życiu społecznym i narodowym. Matka Solidarności.

<https://ipn.gov.pl/>

Anna Walentynowicz (Fot. IPN Gdańsk)

We wrześniu kontrole małych placów budów

Państwowa Inspekcja Pracy w miesiącu wrześniu 2023 r. (podobnie jak w czerwcu br.) w całej Polsce przeprowadzi kolejny etap kontroli małych placów budów, w „Zagłębiu Miedziowym”, na terenie działania legnickiego oddziału PIP.

Działania te związane są z 3-letnią strategią kontroli i prewencji Państwowej Inspekcji Pracy w budownictwie, zaplanowaną na lata: 2022-2024, której celem jest radykalne zmniejszenie występujących zagrożeń wypadkowych przy wykonywaniu prac budowlanych. Stałe oraz systematyczne kontrole i rekontrole podmiotów wykonujących prace budowlane, w zestawieniu z podejmowanymi przez inspektorów pracy środkami prawnymi oraz działaniami o charakterze profilaktycznym, mają za zadanie spowodować trwałą poprawę poziomu bezpieczeństwa pracy na polskich budowlach oraz rozwoju zasad kultury pracy, w tym zmiany złych nawyków wśród osób pracujących i nadzorujących.

Co 7 dni na budowie ginie człowiek. Jak wskazują dane Głównego Urzędu Statystycznego, pomimo tego, iż stale zmniejsza się liczba wypadków przy pracy w Polsce, to budownictwo od wielu lat należy do branż o wysokich wskaźnikach wypadkowych, szczególnie w obszarze wypadków śmiertelnych i ciężkich.

W latach 2016-2020 w budownictwie w wypadkach przy pracy poszkodowanych zostało 24,7 tys. osób, 240 osób straciło życie, a 354 odniosło ciężkie obrażenia. Dane z tego okresu wskazują, że średnio co 7 dni na budowie ginie człowiek, a każdego dnia na polskich budowlach odnotowywanych jest 13 wypadków przy pracy.

Według analiz Państwowej Inspekcji Pracy, w 2020 r. blisko 26,9% ogółu poszkodowanych, stanowiły osoby pracujące w budownictwie, a wśród poszkodowanych śmiertelnie osoby pracujące w sektorze budowlanym stanowiła 33,2%.

Wyniki kontroli prowadzonych w ostatnich latach wskazują, że stale utrzymuje się bardzo wysoka liczba ujawnianych nieprawidłowości dotyczących wykonywania prac na wysokości bez zabezpieczeń pracowników przed możliwością upadku, a w szczególności brak bądź nieprawidłowe zastosowanie na stanowiskach pracy środków ochrony zbiorowej chroniących przed upadkiem z wysokości (balustrady, siatki ochronne...), niezapewnienie bezpiecznych przejść i dojść do stanowisk pracy, niezabezpieczenie otworów

w stropach i ścianach zewnętrznych oraz niewyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej, bądź niewyegzekwowanie ich stosowania.

Inspektorzy pracy ujawniają ponadto: brak lub nieprawidłowe zabezpieczenie miejsc i stref niebezpiecznych, tj. miejsc wykonywania prac ziemnych, stref pracy maszyn budowlanych, w tym żurawi, prac w wykopach oraz prac na dachach i na rusztowaniach.

Na wysokim poziomie utrzymuje się naruszanie przepisów dotyczących wykonywania prac przy użyciu rusztowań. Najczęściej powtarzające się nieprawidłowości związane są z montowaniem rusztowań w sposób nietypowy i niezgodny z dokumentacją producenta. Kontrole wskazują braki w zabezpieczeniu pomostów roboczych balustradami, brak bądź nieprawidłowe pomosty robocze, niewłaściwe kotwienia lub ich brak oraz dopuszczenie rusztowań do eksploatacji bez dokonania wymaganych odbiorów.

Brak zabezpieczenia przewodów elektrycznych przed uszkodzeniem mechanicznym, które pozostawiane są na ciągach komunikacyjnych, powodując ryzyko potknięcia, a w przypadku ich uszkodzenia ryzyko porażenia prądem elektrycznym. Stwierdzane są także braki pomiarów skuteczności ochrony przeciwporażeniowej podstawowej i przy uszkodzeniu.

Nieprawidłowości związane z eksploatacją maszyn budowlanych dotyczą przede wszystkim braku osłon elemen-

tów ruchomych oraz niesprawnych elementów sterowniczych. Nadal wykonywane są roboty w wykopach o ścianach niezabezpieczonych przed możliwością osunięcia się gruntu (brak odpowiedniego obudowania lub skarpowania).

Wiele nieprawidłowości jest ściśle powiązanych z planowaniem i przygotowaniem prac. Stwierdzone są braki lub niewłaściwie opracowywane dokumenty dotyczące identyfikacji występujących zagrożeń oraz sposobów eliminowania lub ograniczenia tych zagrożeń jeszcze przed rozpoczęciem robót (np. brak bądź nieprawidłowo opracowana instrukcja bezpiecznego wykonywania robót budowlanych; nieudokumentowanie oceny ryzyka zawodowego).

Na stałym poziomie utrzymuje się nieprzebranie podstawowych przepisów bhp dotyczących przygotowania pracujących do pracy. Najwięcej nieprawidłowości dotyczy dopuszczania do pracy osób bez wymaganej wiedzy o zagrożeniach, związanych z wykonywanymi pracami i sposobach zabezpieczeń przed skutkami tych zagrożeń. Wynika to z niewłaściwie przeprowadzanych szkoleń w dziedzinie bhp, bądź braku szkoleń. Nieprawidłowości dotyczą również wykonywania prac przez pracujących bez wymaganych środków ochrony indywidualnej.

Podczas kontroli stwierdzane są również przypadki przerzucania odpowiedzialności za stan bhp na podwykonawców robót, nawet wówczas, gdy kon-

kretny obowiązek z obszaru bhp należał do generalnego wykonawcy, np. zabezpieczenie placu budowy, zapewnienie bezpiecznych ciągów komunikacyjnych i dojść do stanowisk pracy, właściwa eksploatacja instalacji elektrycznej, itp.

Bardzo często na małych budowlach brak jest w ogóle wymaganego nadzoru przez osoby posiadające uprawnienia budowlane i to zarówno nad zatrudnionymi pracownikami, a także nad procesem technologicznym przy prowadzeniu robót konstrukcyjnych, czy też remontowych związanych przykładowo z wykonywaniem izolacji poziomych i pionowych fundamentów istniejących budynków, co związane jest z wykonywaniem wykopów wokół budynków, co w przypadku wykonywania ich niezgodnie ze sztuką budowlaną może doprowadzić do katastrofy budowlanej.

Wskazać należy na to, iż na małych budowlach, czy też w firmach podwykonawczych PIP stwierdza nielegalne zatrudnienie pracowników, czy też powierzenie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych tzw. umów „śmięciowych”, co z uwagi na to, że prace budowlane należą do prac szczególnie niebezpiecznych, a te wymagają nadzoru osób kierownictwa, są co do zasady niedopuszczalne.

Biorąc to pod uwagę planowane na wrzesień br. kontrole małych placów budowy, obejmą przede wszystkim zagadnienia bhp, a szczególna uwaga będzie zwrócona na likwidację bezpośrednich zagrożeń dla życia lub zdrowia

pracujących oraz na inne nieprawidłowości skutkujące od lat największą liczbą wypadków przy pracy.

Państwowa Inspekcja Pracy biorąc pod uwagę statystyki wypadkowe oraz nieprawidłowości ujawniane podczas kontroli chce dotrzeć do wszystkich, którzy mają wpływ na bezpieczeństwo pracy na placach budowy, przede wszystkim do pracodawców, pracowników oraz przedstawicieli służby bhp.

Niezależnie od ustawowych zadań nadzorczo-kontrolnych, celem tych działań będzie:

- zwiększenie świadomości zagrożeń zawodowych w budownictwie, a zwłaszcza zagrożeń związanych z pracą na wysokości, w wykopach, przy obsłudze maszyn budowlanych, a także budowanie zaangażowania grup docelowych w działania na rzecz poprawy standardów bhp;
- popularyzacja i podnoszenie wiedzy w zakresie stosowania środków ochrony zbiorowej, ze szczególnym zwróceniem uwagi na środki ochrony zbiorowej używane przy pracach szczególnie niebezpiecznych (prace na wysokości, prace w wykopach);
- upowszechnienie informacji na temat prawidłowego stosowania środków ochrony indywidualnej tam, gdzie zabezpieczenia zbiorowe nie mogą być zastosowane; promowanie dobrych praktyk dotyczących kompleksowego zarządzania bezpieczeństwem na budowie.

Solidarność spóżywców bije na alarm ws. systemu kaucyjnego

Krajowy Sekretariat Przemysłu Spożywczego NSZZ „S” jako jeden z sygnatariuszy apelu ws. „wadliwego projektu systemu kaucyjnego w Polsce”, zwrócił się o poparcie przez Sejm i Senat niezbędnych zmian w ustawie wdrażającej system kaucyjny na opakowania po napojach, która w obecnym kształcie „jest szkodliwa dla polskiego rolnictwa, przetwórstwa, konsumentów i środowiska”.

Organizacje sektora rolno-spożywczego reprezentujące branże wód i napojów, mleczarską, sokowniczą oraz browarniczą, a także producentów rolnych zwrócili się z apelem w sprawie wprowadzenia do ustawy dot. systemu kaucyjnego zmian, które mają zapobiec „wielomiliardowym stratom i wynikającym z nich nieuniknionym podwyżkom cen produktów żywnościowych oraz degradacji środowiska w postaci 16 miliardów opakowań po napojach, które trafią na wysypiska, zamiast zostać zebrane i przerobione na surowce wtórne w roku 2025”.

Zdaniem 17 organizacji, które podpisały się pod apelem, w obecnym kształcie ustawa spowoduje:

- znaczące podwyżki cen napojów, napojów mlecznych, wód, soków, nektarów i piwa
- miliardowe straty w postaci karnych opłat, które uderzą w przetwórców i rolników
- obciążenie polskiego społeczeństwa dodatkowym podatkiem VAT naliczanym od kaucji

- zniszczenie dobrze działających systemów kaucyjnych na butelki szklane wielokrotnego użytku
- degradację środowiska – 16 miliardów opakowań w 2025 r. nie zostanie zebranych
- dyskryminację polskich przedsiębiorstw produkujących maszyny do zbiórki opakowań

„Realne zagrożenie dla przetwórców i rolników”

Oceniają one, że ustawa wdrażająca system kaucyjny w Polsce ma kluczowe znaczenie dla ww. wymienionych branż i jest niezwykle potrzebna z punktu widzenia zbudowania efektywnej środowiskowo i ekonomicznie gospodarki opakowaniami po napojach. Niestety mimo licznych apeli ww. branż ustawa zawiera zapisy, które stanowią „realne zagrożenie dla finansowej egzystencji zarówno przetwórców, jak i rolników produkujących surowce takie jak mleko, owoce, warzywa i chmiel”.

– Bez wprowadzenia niezbędnych poprawek obecnie zapisy projektu ustawy mogą doprowadzić do nieuzasadnionego wielomiliardowego wzrostu kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw rolno-spożywczych oraz zniszczenia dobrze funkcjonujących systemów kaucyjnych na butelki szklane wielokrotnego użytku. Skutkiem będą nawet kilkudziesięciu procentowe wzrosty cen napojów, soków, napojów mleczarskich, wód i piwa. Uderzy to w polskich kon-

sumentów i spowoduje spadek popytu. Tym samym znacząco pogorszy się i tak już trudna sytuacja finansowa zakładów przetwórczych i producentów rolnych – czytamy w apelu.

Cztery poprawki

W związku z tym sygnatariusze dokumentu zaapelowały o przyjęcie czterech krytycznych poprawek, które w ich ocenie zapobiegną zarówno potencjalnym wielomiliardowym stratom z tytułu karnych opłat produktowych już w roku 2025, jak również stratom środowiskowym, w postaci 16 miliardów niezebranych opakowań po napojach:

1. Dodanie możliwości zbiórki opakowań samodzielnie lub poprzez organizacje odzysku w 2025 r. – zapisany w ustawie termin realizacji obowiązku zbiórki wyłączenie przez system kaucyjny już od 1 stycznia 2025 r. jest całkowicie niewykonalny zarówno ze względu na przepisy administracyjne. Poprawka umożliwi uniknięcie sytuacji, w której 16 miliardów opakowań w roku 2025 nie zostanie zaliczone do obowiązku zbiórki i nie będzie zbierane. Brak wprowadzenia poprawek oznacza karne opłaty produktowe, których wysokość może sięgnąć ponad 7 miliardów zł dla butelek PET i puszek metalowych oraz 23 mld zł dla szklanych butelek wielokrotnego użytku.
2. Zwolnienie kaucji na opakowania jednorazowego i wielokrotnego użytku z podatku VAT

– system kaucyjny ma być zachętą dla społeczeństwa do działań prośrodowiskowych, a nie dodatkowym podatkiem dla polskich konsumentów i przedsiębiorców.

3. Uznania firm wprowadzających butelki szklane wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 litra za wprowadzających napoje bezpośrednio – ustawa w obecnym brzmieniu zniszczy bardzo dobrze funkcjonujące systemy kaucyjne na butelki wielokrotnego użytku prowadzone samodzielnie przez poszczególne firmy. Nie ma żadnego uzasadnienia dla zapisów ustawy, które nie dają możliwości firmom kontynuacji samodzielnego prowadzenia tych systemów i tym samym mogą spowodować masowe wycofywanie się z tego cennego pod względem środowiskowym opakowania.
4. Zmianę obowiązkowych poziomów zbiórki zapisanych w załączniku nr 1a do ustawy – nie ma żadnego racjonalnego powodu, żeby polska branża rolno-spożywcza była obciążona wyższymi obowiązkami niż te wynikające z przepisów unijnych. To kolejny cios w tak ważny sektor polskiej gospodarki jakim jest między innymi branża mleczarska i sokownicza.
5. System kaucyjny jest potrzebnym narzędziem do realizacji przez firmy przetwórcze, celów dotyczących zarówno poziomu zbiórki opakowań, jak i dostępu do surowca wtórnego (recyklatu), a na firmach z ww. wyżej branż

spoczywa cały ciężar utworzenia i utrzymania systemu kaucyjnego.

„Państwo Polskie powinno zapewnić właściwe warunki prawne dla przedsiębiorców, gwarantujące efektywność ekonomiczną i środowiskową systemu, jego powszechność i przyjazność dla społeczeństwa. Niestety, bez proponowanych przez nas zmian ustawa szkodzi zarówno przetwórcom, rolnikom, jak i konsumentom, a co najważniejsze stwarza realne zagrożenie środowiskowe już w roku 2025” – ocenili.

Lista organizacji podpisanych pod apelem:

1. Krajowy Sekretariat Przemysłu Spożywczego NSZZ „Solidarność”
2. Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych
3. Związek Polskich Przetwórców Mleka
4. Polska Izba Mleka
5. Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka
6. Stowarzyszenie Krajowa Unia Producentów Soków

Stworzenie równych szans dla polskich producentów maszyn do zbiórki opakowań i systemów operacyjnych przy budowie systemu kaucyjnego – obecny zapis tworzy wyraźną przewagę rynkową dla dużych zagranicznych firm produkujących maszyny zbierające opakowania, wymuszając bardzo krótki termin realizacji dostaw (1 stycznia 2025 r.). Dyskryminuje to polskie mniejsze przedsiębiorstwa i może przyczynić się do zawyżania cen tych urządzeń. Stworzenie tego typu sytuacji należy uznać wprost za działanie na szkodę polskiej gospodarki.

40 lat temu zniesiono stan wojenny

22 lipca 1983 – zniesiono stan wojenny w Polsce, wprowadzony 13 grudnia 1981 roku. Stan wojenny trwał 585 dni. Ci, którzy działali w strukturach konspiracyjnych wiedzieli, że dla nich zniesienie stanu wojennego nic nie znaczy, dalej będą ścigani, sądzeni, represjonowani.

Stan wojenny przyniósł ofiary śmiertelne. Zginęło co najmniej 56 osób, ale bliższa prawdy jest liczba co najmniej stu ofiar.

Ogółem, w okresie trwania stanu wojennego, zostało internowanych ok. 10 000 osób w 49 ośrodkach internowania na terenie całego kraju. Byli to głównie przywódcy NSZZ „Solidarność”, doradcy związku i związani z nim intelektualiści oraz działacze opozycji demokratycznej.

Dalszym 4000 osobom, głównie przywódcom i uczestnikom strajków i protestów, przedstawiono zarzuty prokuratorskie i osądzono, zwykle na kary więzienia. W kolejnych miesiącach i latach przez areszty i więzienia przewinęło się w sumie blisko 10 tys. osób.

Powszechną praktyką było zwalnianie działaczy NSZZ Solidarność z pracy i zmuszanie ich do emigracji z kraju.

Koncert z Instytutem Pamięci Narodowej

W niedzielę 27 sierpnia br. w kościele pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Lubinie miały miejsce pierwsze tegoroczne wydarzenia upamiętniające 41. rocznicę Zbrodni Lubińskiej. Organizatorem koncertu był Instytut Pamięci Narodowej. Licznie zebranych słuchaczom zaśpiewali artyści z zespołu wokalnego ProModern.

W programie znalazła się muzyka sakralna przeznaczona na wielki tydzień, a także będąca parafrazą katolickiej mszy Requiem (za zmarłych). Łaciński tekst poszczególnych dzieł jest duchowym komentarzem o sensie ludzkiego cierpienia i związanym z nim przebaczeniem, które uwalnia do nowego życia.

Wystąpił zespół wokalny ProModern w składzie: Marta Czarkowska – sopran, Katarzyna Bienias – sopran, Anna Krawczuk – mezzosopran,

Aleksander Rewiński – tenor, Krzysztof Chalimoniuk – baryton, Piotr Pieron – bas.

Koncert otworzył kilkudniowe obchody rocznicy zabicia przez służby porządkowe m.in. Milicji Obywatelskiej, trzech lubinian podczas manifestacji, która odbyła się 31 sierpnia 1982 roku z okazji rocznicy podpisania tzw. porozumień sierpniowych.

W 2022 r. Instytut Pamięci Narodowej wznowił śledztwo w sprawie zabójstwa trzech osób, usi-

łowania zabójstwa dwóch innych osób oraz spowodowania obrażeń ciała u co najmniej kilkunastu innych – uczestników demonstracji ulicznej 31 sierpnia 1982 roku w Lubinie przez funkcjonariuszy M.O. i ZOMO, zacierania śladów przestępstwa i przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy państwowych, co stanowi zbrodnie komunistyczne i jednocześnie zbrodnie przeciwko ludzkości, czyli w sprawie tzw. zbrodni lubińskiej.

JR (Gość Legnicki)